

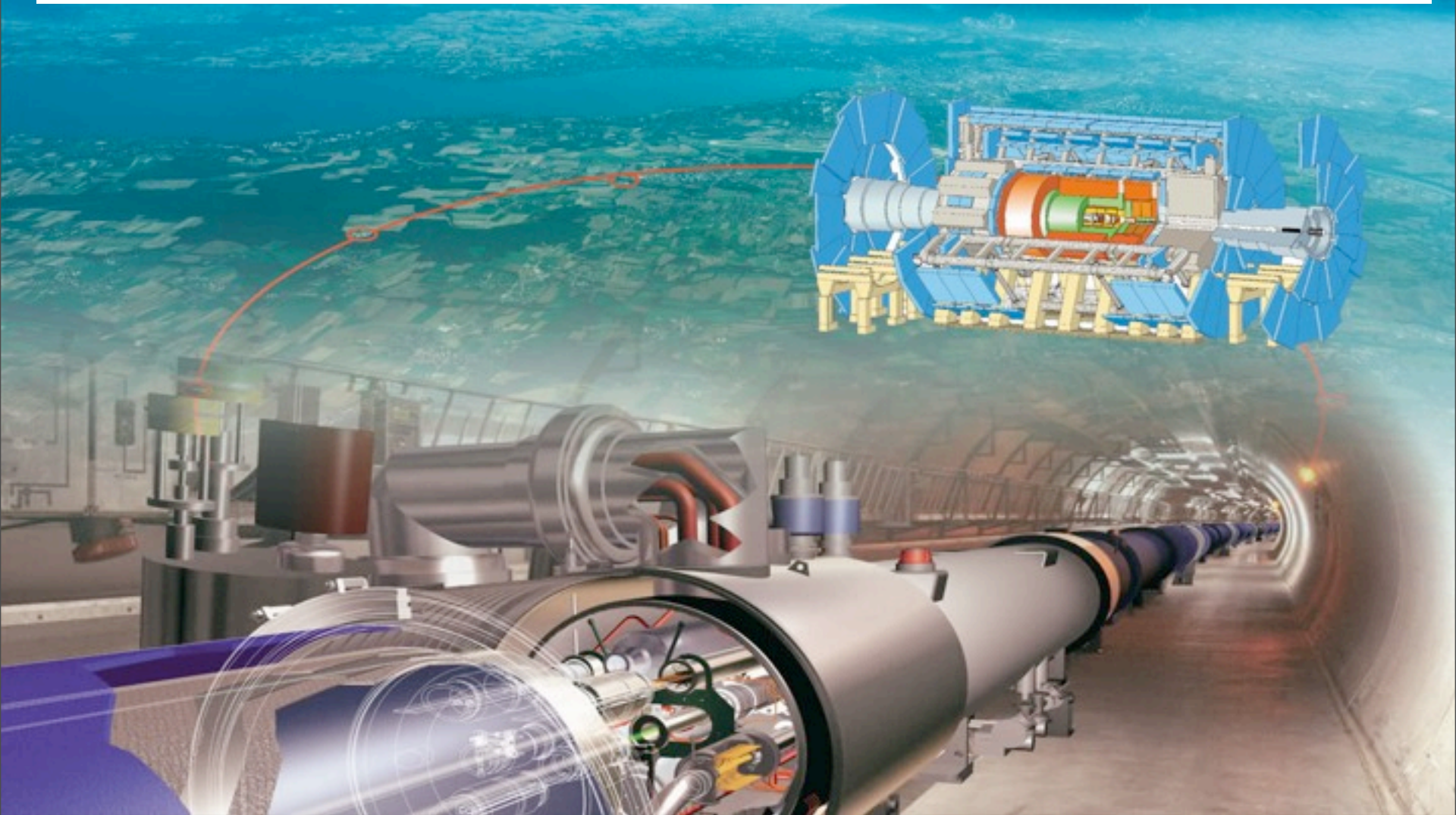
Ιχνηλατώντας τα Μυστικά του Σύμπαντος

Τα πιο πρόσφατα αποτελέσματα από το CERN

Χαρά Πετρίδου Καθηγήτρια Φυσικής, Α.Π.Θ.

Εγκαίνια Έκθεσης CERN Καβάλα, 10 Φεβρουαρίου 2012

**Το LHC είναι το μεγαλύτερο Επιστημονικό
Εγχείρημα του ανθρώπου που θα μας αποκαλύψει
τα Μυστικά της Αρχής του Σύμπαντος**

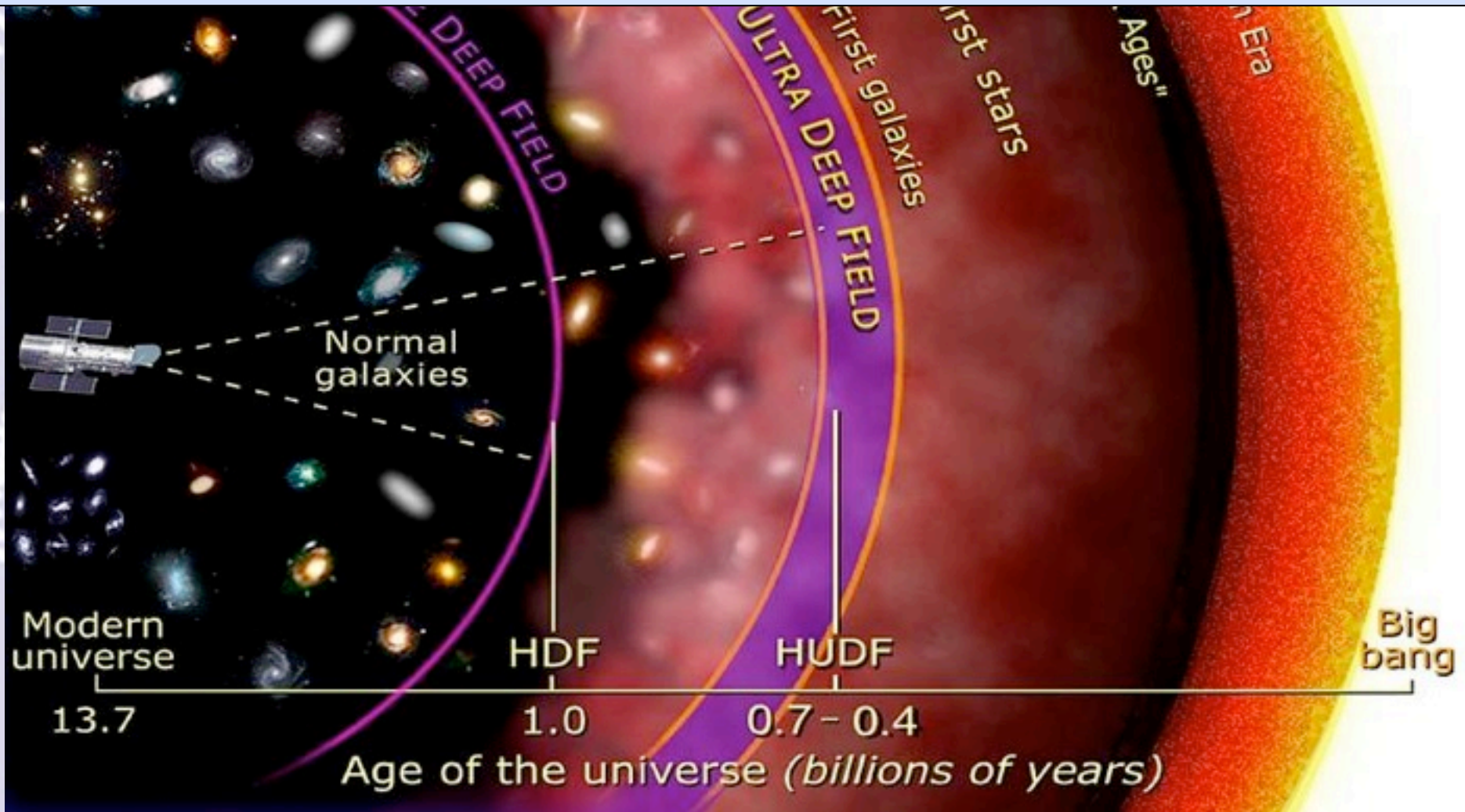

Περιεχόμενα

- **Η Γνώση μας για τον Κόσμο σήμερα**
- **Το LHC και τα Πειράματα στο CERN**
- **Τι ψάχνουμε-τα αναπάντητα ερωτήματα**
  - Το σωματίδιο Higgs
  - Υπάρχουν άλλες διαστάσεις στη φύση ?
  - Η Σκοτεινή ύλη
- **Μετά από δύο χρόνια λειτουργίας του επιταχυντή...**
  - Τι μαθαίνουμε απο την παρατήρηση των σωματιδίων?
  - Τι μάθαμε για το σωματίδιο Higgs
- **Αντί Συμπεράσματος**

Την Ιστορία του Σύμπαντος την “Διαβάζουμε” με τα Τηλεσκόπια και τα Διαστημόπλοια

Βλέπουμε το “Νεαρό” Σύμπαν των 300000 ετών !

Η Ιστορία του Σύμπαντος

Το LHC αντιστοιχεί στις συνθήκες εδώ

BIG BANG

Inflation

t	10^{-44}	10^{-37} s
T	10^{32}	10^{28}
E	10^{19}	10^{15}

possible dark matter relicts

cosmic microwave radiation visible

Με τους επιταχυντές μελετάμε το "Νεογέννητο" Σύμπαν: Δισεκατομμυριοστό του δευτερολέπτου !

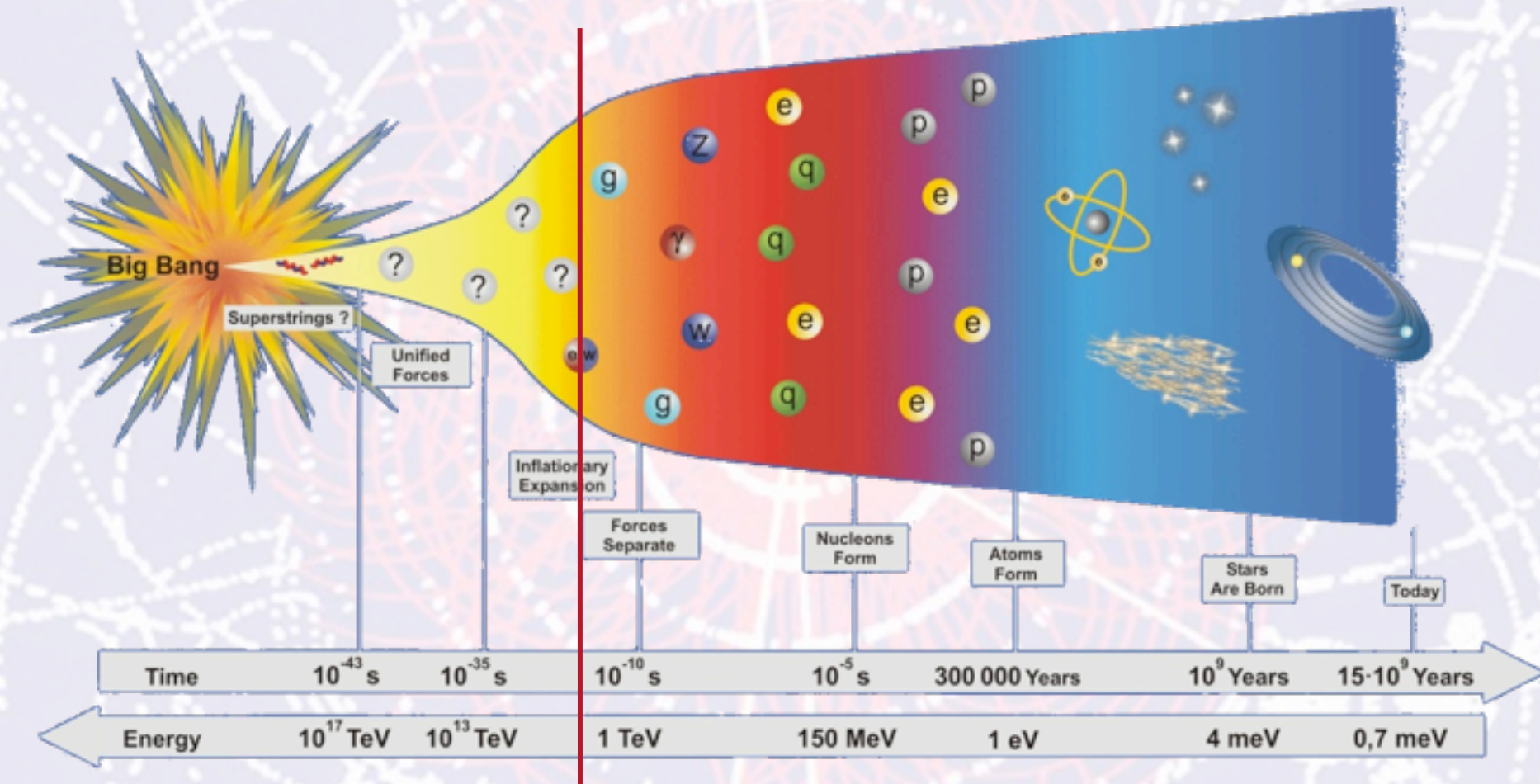
Key:

W, Z bosons	meson	photon
quark	baryon	star
gluon	ion	galaxy
electron	atom	black hole
muon		
tau		
neutrino		

3×10^{-10}	10^9 y	Today
10^{-12}	15	12×10^9 y (sec.yrs)
	10^{-12}	2.7 (Kelvin)
		2.3×10^{-13} (GeV)

Particle Data Group, LBNL, © 2000. Supported by DOE and NSF

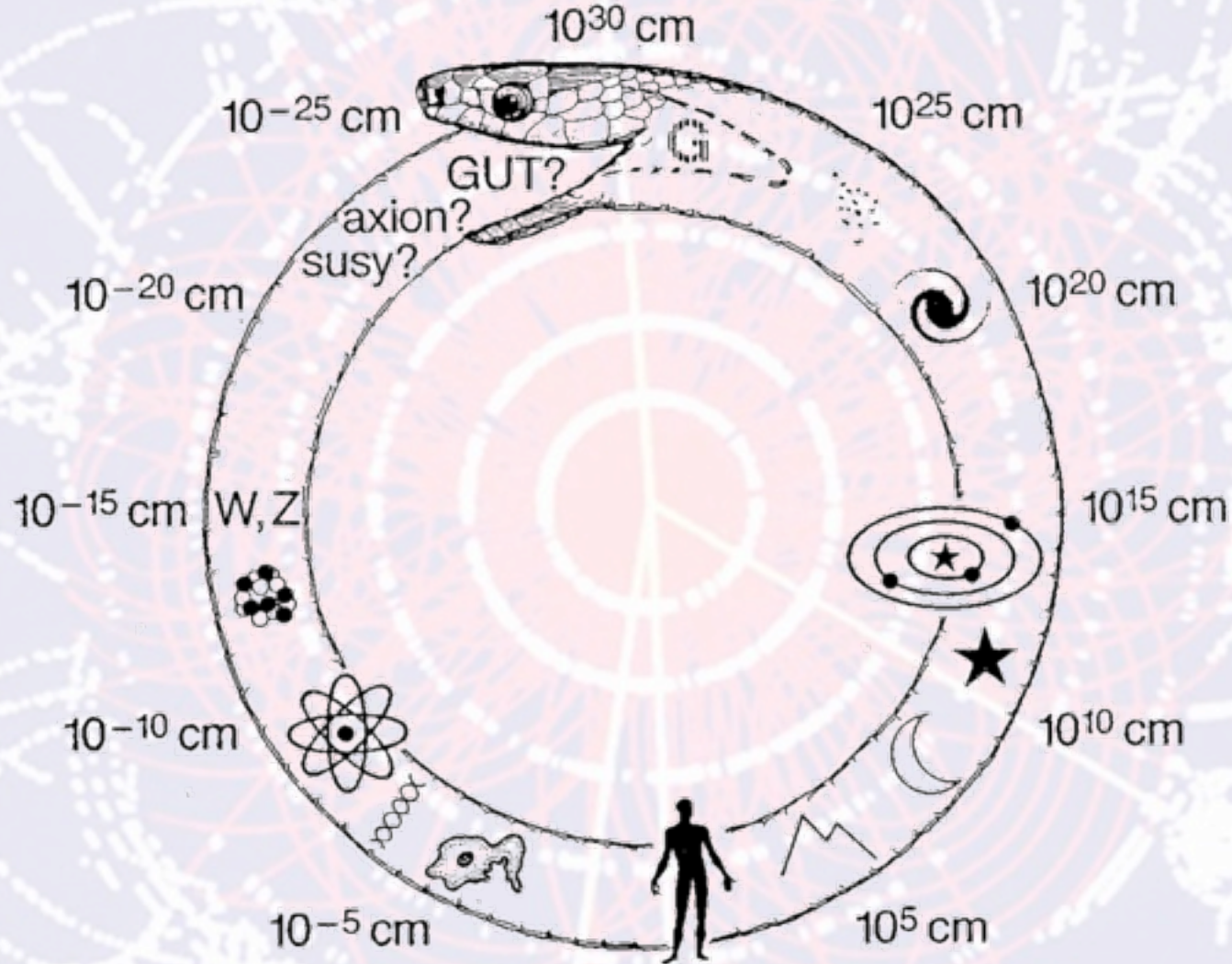
Ταξίδι σε συνθήκες πρώιμου σύμπαντος

Μεγάλος Επιταχυντής Αδρονίων (LHC) στο CERN: $14 \text{ TeV} \sim 10^{-14} \text{ sec}$

Σημείωση: $1 \text{ TeV} = 1000 \text{ GeV} =$ ενέργεια όση η μάζα 1000 πρωτονίων

Το απειροστό συναντάει το απειρο !

Μελετώντας το **απειροστό** παίρνουμε πληροφορίες για **απειρο** !

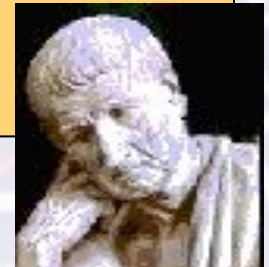
“ Φυσική Στοιχειωδών Σωματιδίων είναι ο σύγχρονος τρόπος μιας προσπάθειας αιώνων, του ανθρώπου, να κατανοήσει τους Νόμους της Φύσης ”

Ed Witten

Δημόκριτος (460–371π.Χ):

Η ύλη είναι **ά-τομα** στον **κενό χώρο**

Αριστοτέλης (384–322 π.Χ):

Ο χώρος είναι ένα **συνεχές ύλης**

Πως μελετούμε τα σωματίδια και τις δυνάμεις που ασκούνται μεταξύ τους?

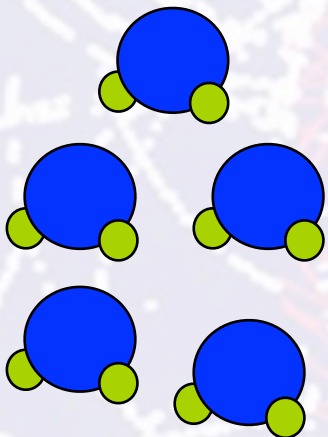
Μετά από ~100 χρόνια πειραμάτων σκέδασης

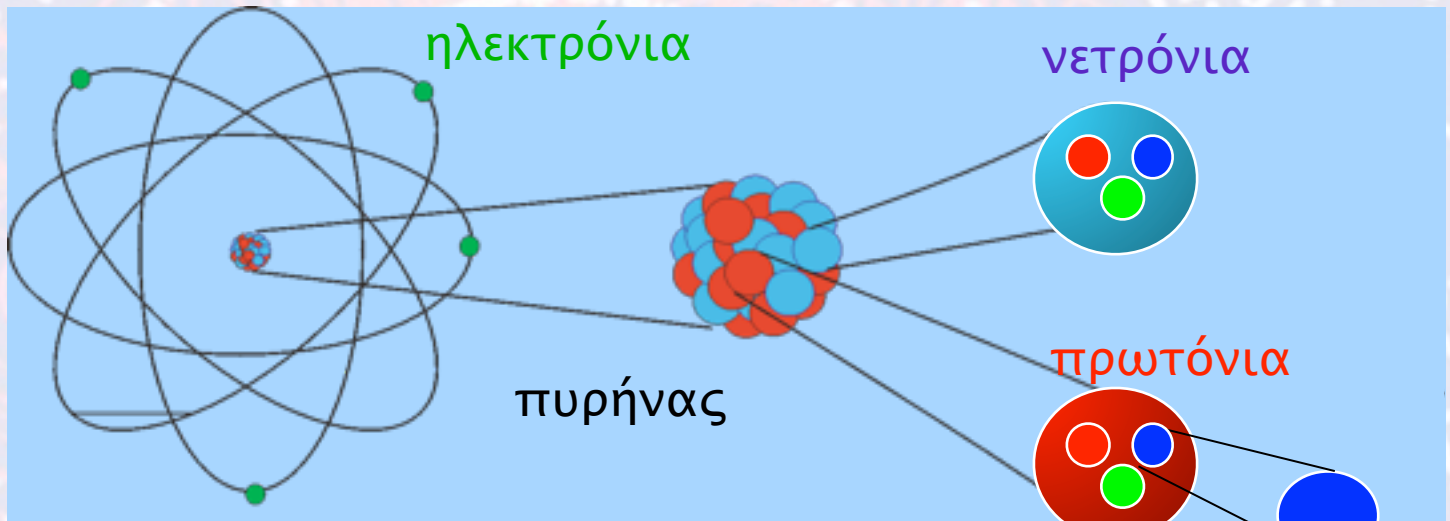
1 m (μέτρο)

1/1,000,000,000

μόρια

H₂O

άτομα

ηλεκτρόνια

νετρόνια

πυρήνας

πρωτόνια

κουάρκς

1/10

1/10,000

1/10

1/10,000

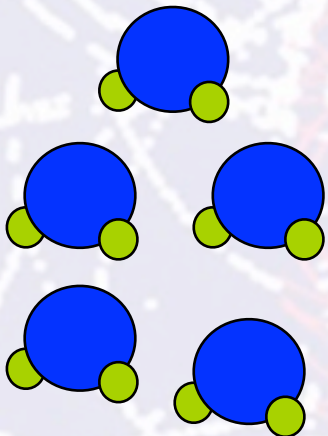
Μετά από ~100 χρόνια πειραμάτων σκέδασης

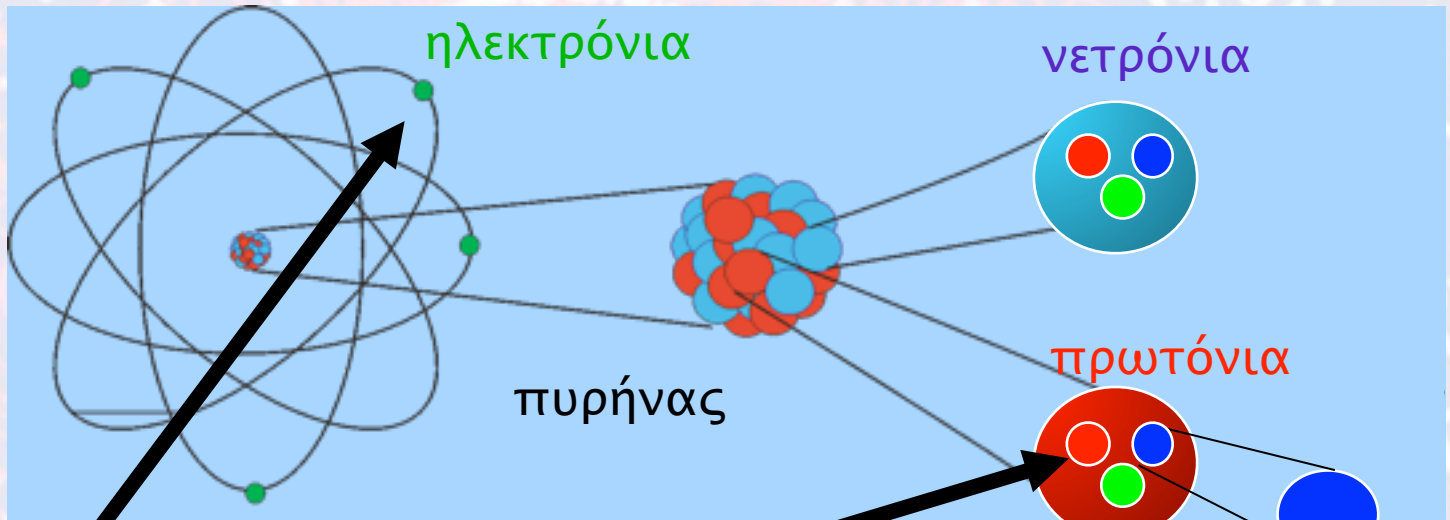
1 m (μέτρο)

1/1,000,000,000

μόρια

H₂O

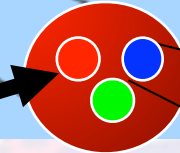
άτομα

πυρήνας

νετρόνια

πρωτόνια

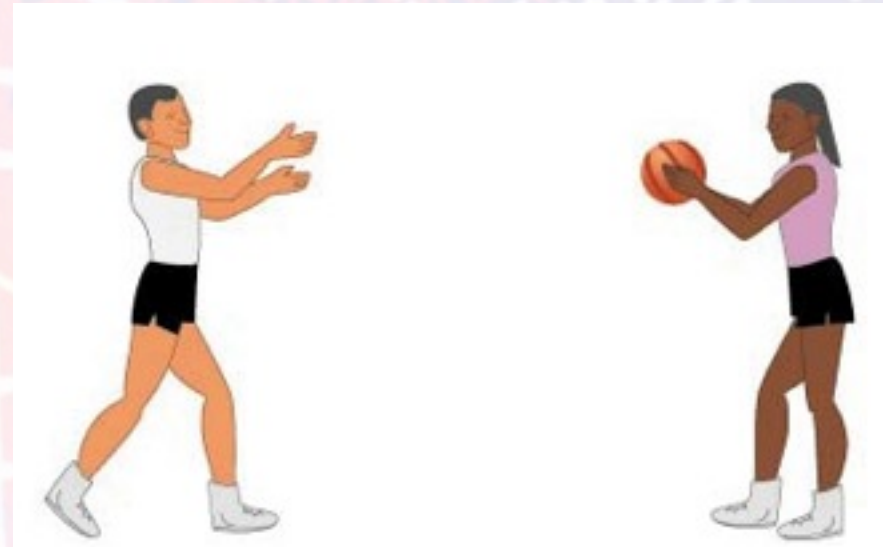

κουάρκ

Ηλεκτρόνια και κουάρκ: δε βλέπουμε δομή – **θεμελιώδη**

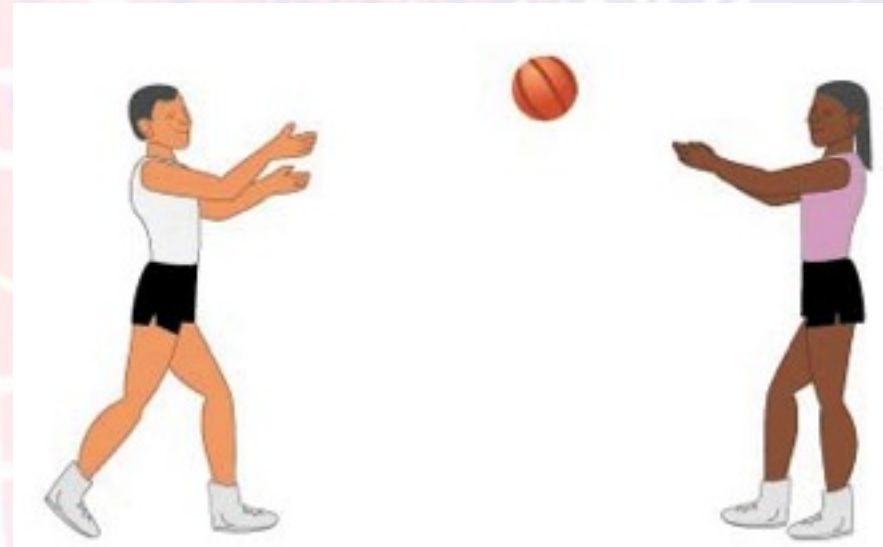
Υπάρχουν και δυνάμεις

- Τα σωματίδια αισθάνονται το ένα το άλλο – αλληλεπιδρούν με διάφορες δυνάμεις
  - ανταλλάσσοντας ειδικά σωματίδια που είναι οι φορείς της δύναμης

Υπάρχουν και δυνάμεις

- Τα σωματίδια αισθάνονται το ένα το άλλο - αλληλεπιδρούν με διάφορες δυνάμεις
- ανταλλάσσοντας ειδικά σωματίδια που είναι οι φορείς της δύναμης

Υπάρχουν και δυνάμεις

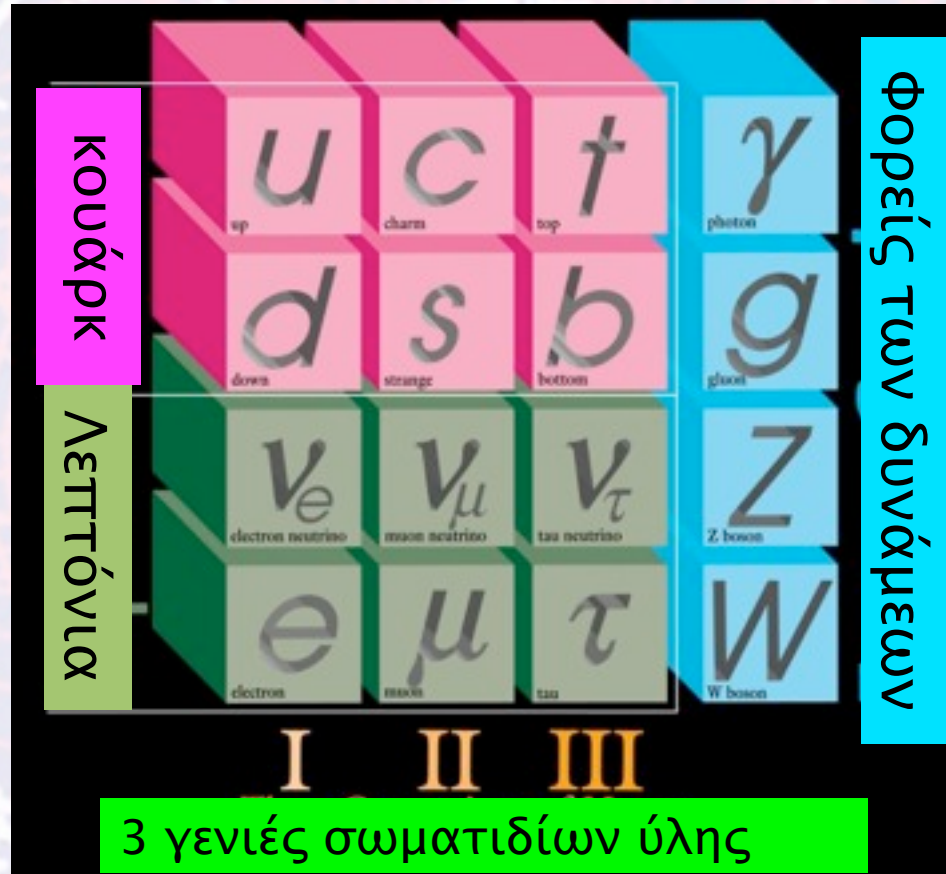
- Τα σωματίδια αισθάνονται το ένα το άλλο – αλληλεπιδρούν με διάφορες δυνάμεις
- ανταλλάσοντας ειδικά σωματίδια που είναι οι φορείς της δύναμης

Τα φορτισμένα σωματίδια ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΟΥΝ μεταξύ τους: έλκονται ή απωθούνται ανταλλάσσοντας μεταξύ τους φωτόνια

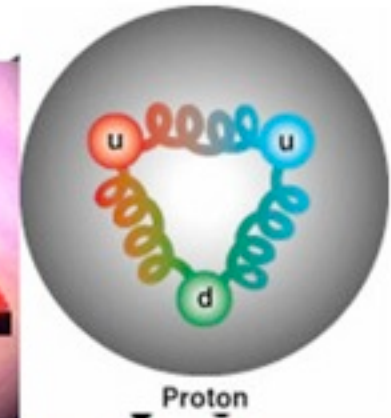
Το φωτόνιο (γ) είναι ο φορέας της ηλεκτρομαγνητικής δύναμης

Μετά από ~100 χρόνια πειραμάτων σκέδασης
Οι δομικοί λίθοι της ύλης !

Οι τρεις Οικογένειες

Οι τέσσερις Δυνάμεις στη Φύση

	βαρύτητα	ασθενείς	ηλεκτρομα γνητισμός	ισχυρές
Carried By	βαρυτόνιο	W^+, W^-, Z^0	φωτόνιο	γκλουόνιο

Οι φορείς των δυνάμεων

Σήμερα πως μελετούμε τους Νόμους και τις δυνάμεις της Φύσης?

- **Με τους επιταχυντές ...Μια ιστορία των τελευταίων 80 χρόνων !**

Το 1930 ο Ernest Lawrence κατασκευάζει το πρώτο κύκλοτρο σε μέγεθος τραπέζιου και κόστος 25 \$!

Ένας γραμμικός επιταχυντής του 1960 (ενέργειας 2MeV)

**Σήμερα, μετά από 'δρόμο μακρύ' κατασκευάσαμε το LHC στην υπόγεια σήραγγα του CERN με κόστος ~ 2 Δις ευρώ!
(3.5TeV πρωτόνια)**

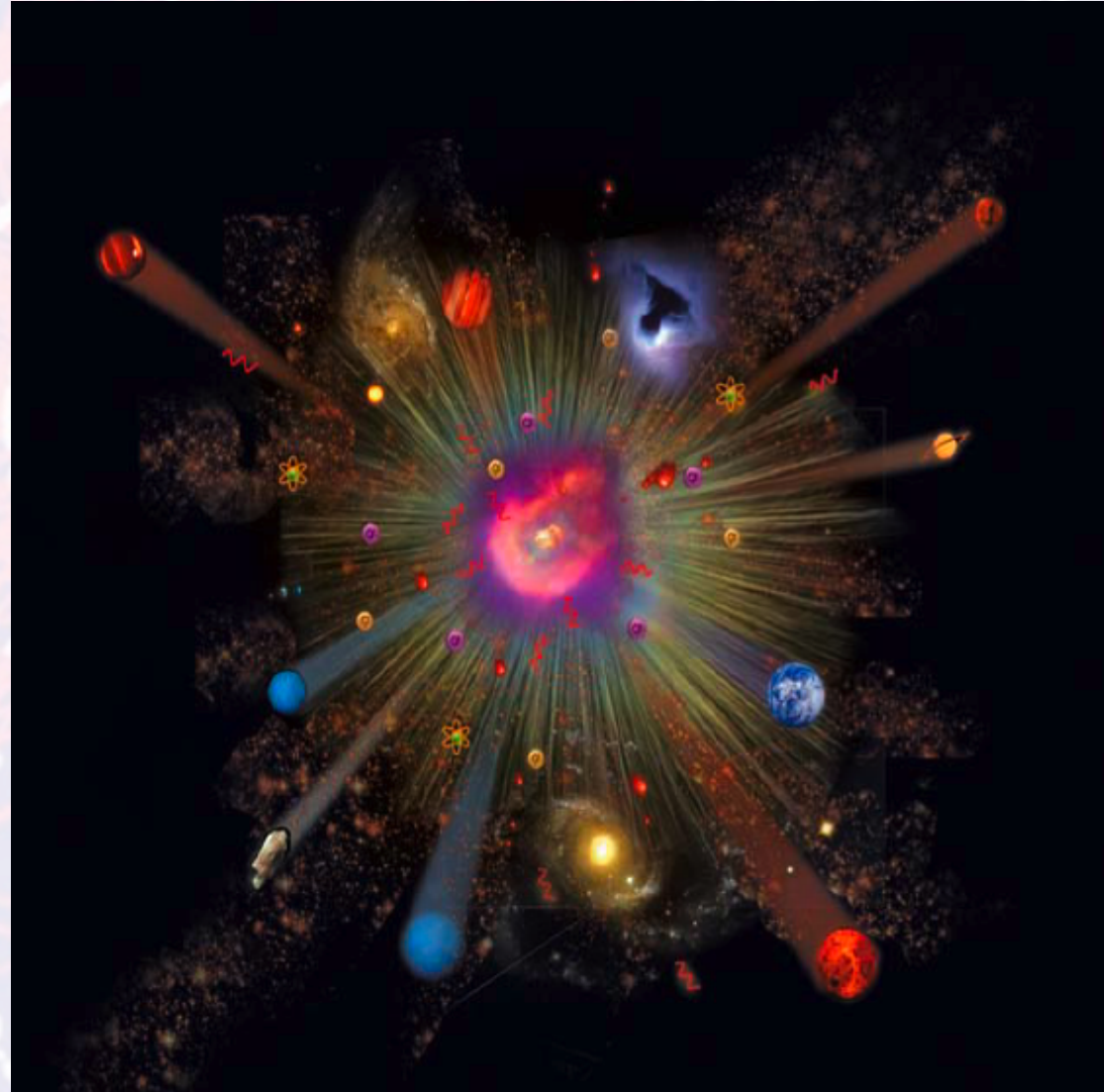

Ο Μεγάλος Επιταχυντής Αδρονίων (LHC) είναι η
Θερμότερη Γωνιά του Γαλαξία μας

- ... και Ο ψυχρότερος δακτύλιος
στο Σύμπαν ? 1.9 K (CMBR 2.7 K)

Οι συγκρούσεις των πρωτονίων στο LHC

- Τα πρωτόνια που συγκρούονται στον Μεγάλο Επιταχυντή Αδρονίων (LHC), προκαλούν θερμοκρασίες 100 000 φορές μεγαλύτερες του ήλιου σε μιά απειροελάχιστη περιοχή στο χώρο.
- Ισοδυναμεί με θερμοκρασία δισεκατομμυριοστά του δευτερολέπτου μετά το Big Bang

Πως μελετούμε τους Νόμους και τις
δυνάμεις της Φύσης σήμερα?

...και με **Σύνθετους Ανιχνευτές**

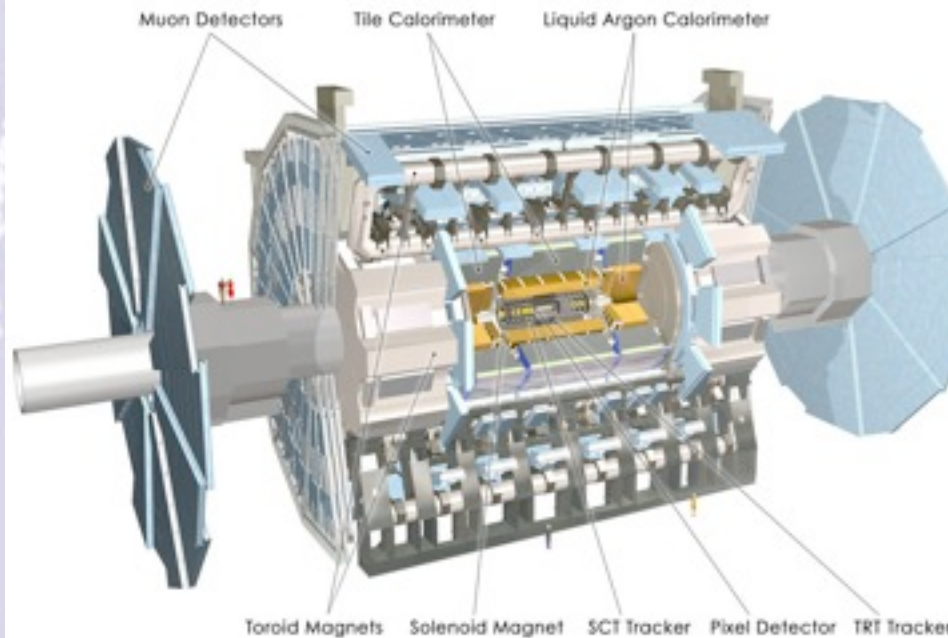

Ο Ανιχνευτής CMS

Ο Ανιχνευτής ATLAS

Ο ανιχνευτής ATLAS - μια πενταόροφη πολυκατοικία !

Τέσσερα κύρια πειράματα γίνονται στη σήραγγα του LHC: σε 100 μέτρα βάθος

Overall view of the LHC experiments.

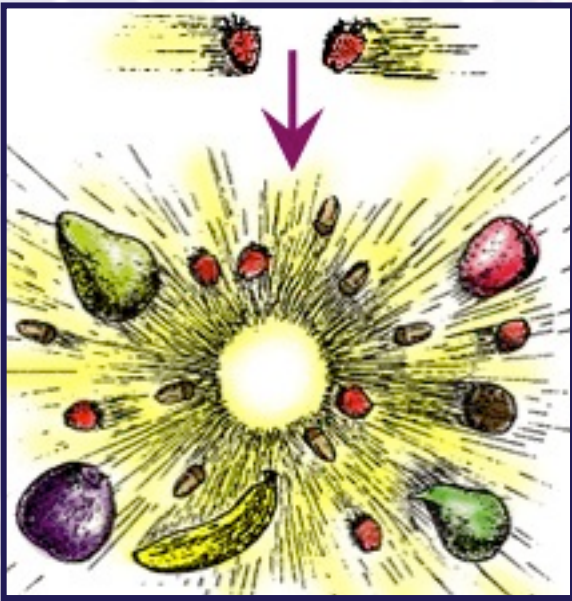
- Η ενέργεια σύγκρουσης των πρωτονίων είναι **7τρις εκατομύρια μπαταρίες του 1 Volt !**

Δύο δέσμες με ~ 300 τρισεκατομ. πρωτόνια (3000 δεσμίδες των 100 δισ) ταξιδεύουν με ταχύτητα 99.9999991% του φωτός,

- Κάνουν ~ 11000 φορές το δευτερόλεπτο τον γύρο του επιταχυντή (27km περίμετρος) και συγκρούονται κάθε φορά στο κέντρο των 4 πειρ

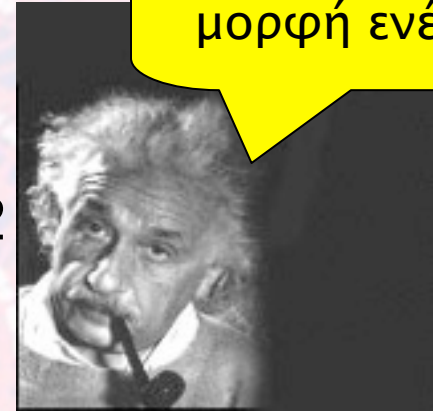
Οι Συγκρούσεις των πρωτονίων στο LHC

$$E = mc^2$$

ενέργεια

μάζα

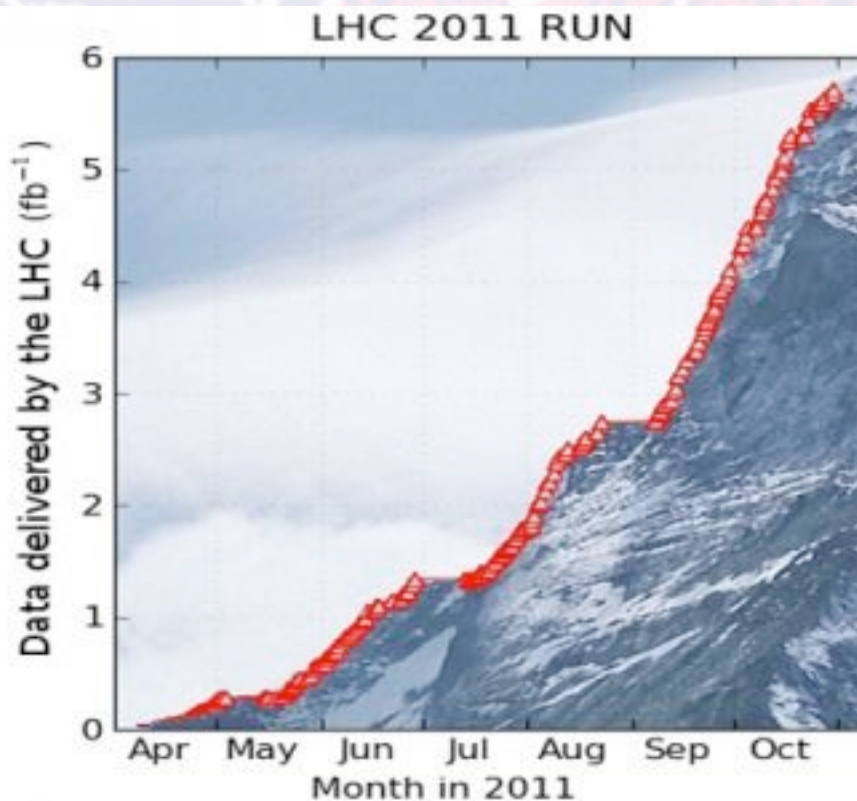
Η μάζα είναι μια μορφή ενέργειας

c = ταχύτητα του φωτός

Για να μάθουμε κάτι από τις συγκρούσεις αυτές χρειαζόμαστε ανιχνευτές για:

- Να μετρήσουμε την ενέργεια και την ορμή των σωματιδίων που παράγονται στις συγκρούσεις
- Να ταυτοποιήσουμε το είδος των σωματιδίων

...Μετά από 2 χρόνια θριάμβου στο LHC...

Αν τα γράφαμε
σε CD θα
φτάνανε στην
άκρη της
ατμόσφαιρας!
(~ 20 Km)

ένα "βουνό" από δεδομένα !

Ισοδυναμούν με 10 χρόνια λειτουργίας του επιταχυντή στο Fermilab !

Τι μαθαίνουμε από τα δεδομένα αυτά ?

Τα Αναπάντητα Ερωτήματα

➤ Τι είναι η μάζα?

Γιατί τα σωματίδια έχουν μάζα?
Υπάρχει το Higgs?

➤ ... Μήπως ζούμε σε χώρο πολλών διαστάσεων?...

Υπάρχουν άλλες δυνάμεις
στη Φύση?
Ζουμε σε χώρο πολλών διαστάσεων?
Υπάρχουν Mini-μελανές οπές?

➤ Σκοτεινή ύλη

Γιατί το Σύμπαν μας
αποτελείται κυρίως από
σκοτεινή ύλη?

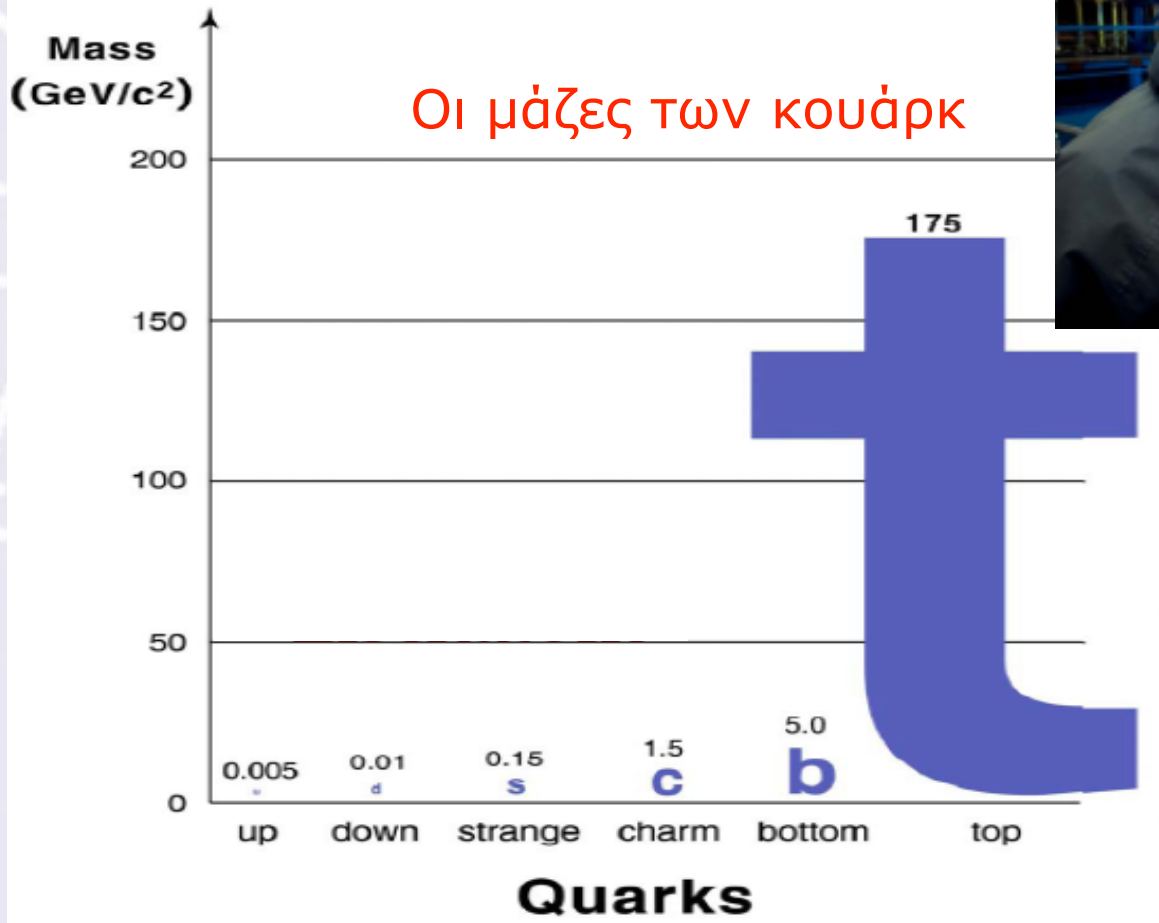
➤ Αντιύλη

Που πήγε η αντιύλη στο Σύμπαν μετά
την μεγάλη έκρηξη?

Γιατί τα σωματίδια έχουν μάζα ? και μάλιστα τόσο διαφορετικές μάζες?

- Μια πιθανή απάντηση είναι ο 'Μηχανισμός Higgs' που προβλέπει την ύπαρξη του σωματιδίου Higgs (Θεωρία 1964)

Peter Higgs

Το πεδίο Higgs, αν υπάρχει, γεμίζει το σύμπαν και τα σωματίδια που αλληλεπιδρούν μαζί του αποκτούν μάζα !

Μεγάλη ή μικρή ανάλογα με την αλληλεπίδραση

Μήπως ζούμε σε Χώρο Πολλών Διαστάσεων ? (Extra Dimensions)

Προκύπτει φυσικά στη
• Θεωρία χορδών
(string theory)

 string theory

Προβλέπει τον σχηματισμό
μιας
Μικρής Μελανής Οπής!

Η ακροβάτης κινείται
σε μιά διάσταση,
ΑΛΛΑ το έντομο σε
δύο!

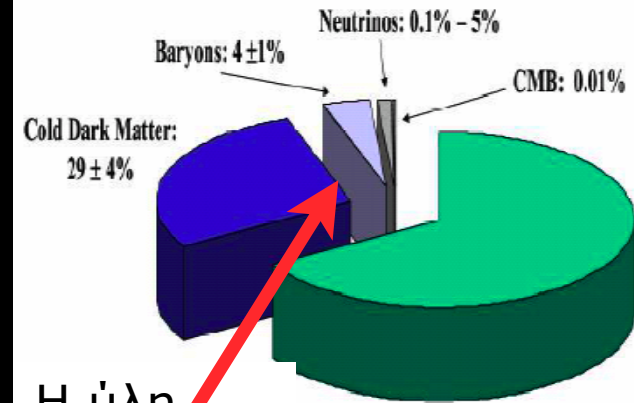
ΜΟΝΟ που η μια από
τις δυό διαστάσεις
είναι **'ΠΟΛΥ μικρή'**

Αν υπάρχουν θα είναι ΠΟΛΥ μικρές !

Η Σκοτεινή Υλη στο Σύμπαν

Οι Αστρονόμοι λένε ότι υπάρχει μεγάλη ποσότητα σκοτεινής ύλης σε Γαλαξίες και Σμήνη Γαλαξιών

Η ύλη που βλέπουμε ΜΟΝΟ 4%

Η Σκοτεινή ύλη ΔΕΝ εκπέμπει ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία και άρα ΔΕΝ μπορούμε να την δούμε ! Την καταλαβαίνου ΜΟΝΟ λόγω βαρύτητας

Τα Υπερσυμμετρικά Σωματίδια →

Θα μπορούσαν να είναι η απάντηση

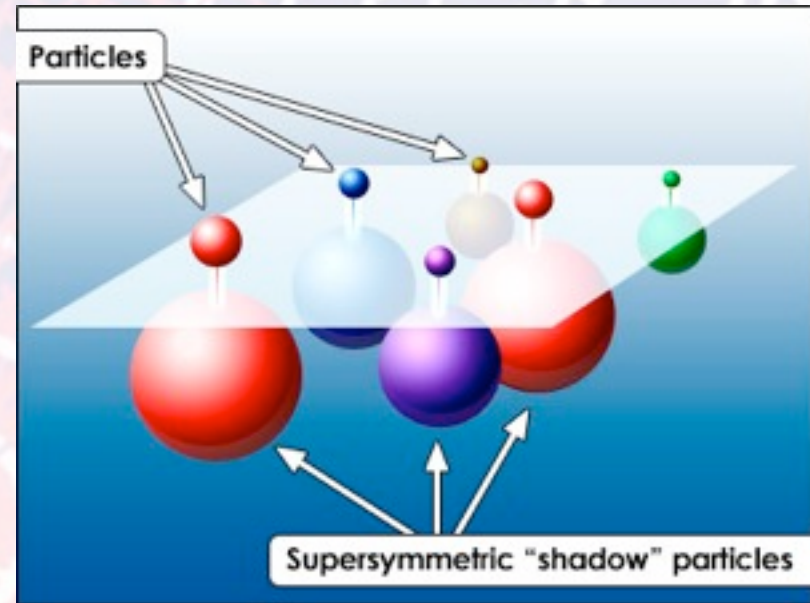
2 Mpc/h

Υπερσυμμετρία → SuperSymmetry - SUSY

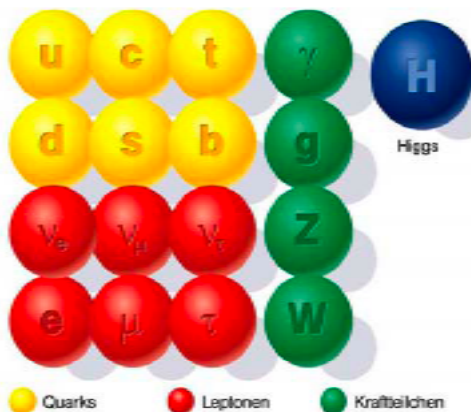
- Προτείνει συμμετρία ανάμεσα στην ύλη (Φερμιόνια) και τις δυνάμεις (Μποζόνια)

Κίνητρο

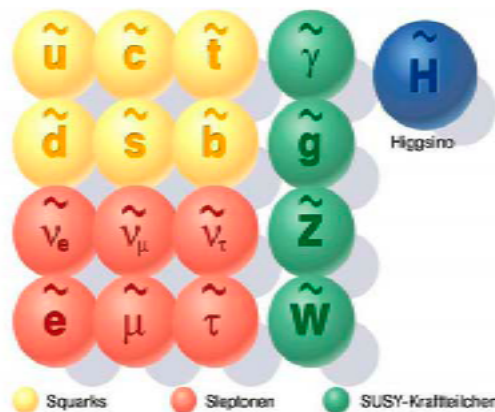
- η ενοποίηση ύλης και δυνάμεων
- η επίλυση προβλημάτων στο Καθιερωμένο Πρότυπο (αποκλίσεις στη μάζα του Higgs)

Τα Καθιερωμένα σωματίδια

Τα Υπερσυμμετρικά (SUSY)

Κάθε σωματίο με σπιν s έχει το

Υπερσυμμετρικό του ζευγάρι με σπιν

$s-1/2$ q ($s=1/2$) $\rightarrow \tilde{q}$
($s=0$) squark

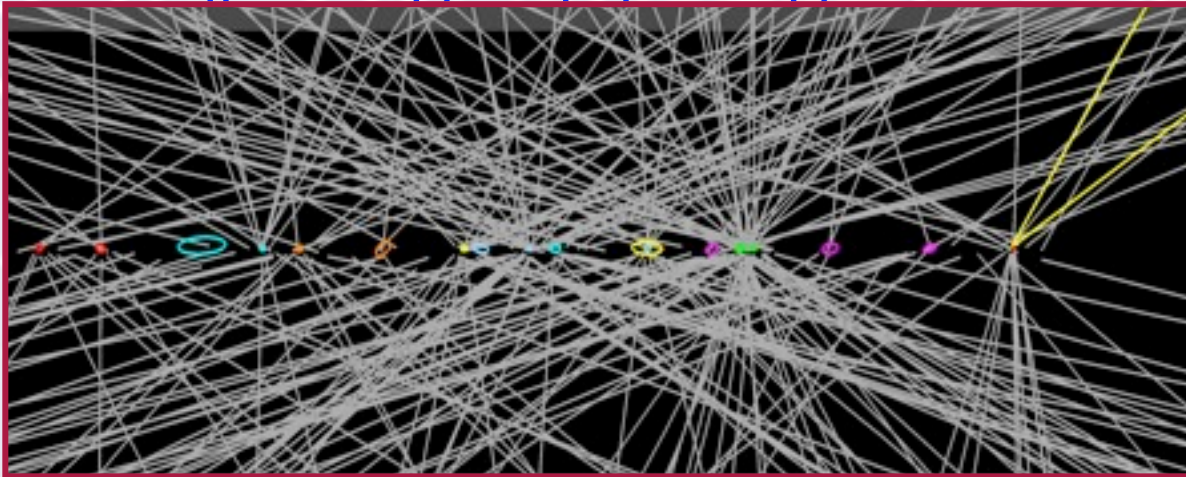
g ($s=1$) $\rightarrow \tilde{g}$
($s=1/2$) gluino

Πως θα 'δούμε' το Higgs ?
Πως θα "δούμε" αν ζούμε σε χώρο
πολλών διαστάσεων?
Πως θα "καταλάβουμε" αν υπάρχει η
υπερσυμμετρία?
Η Σκοτεινή Ύλη ? με το LHC

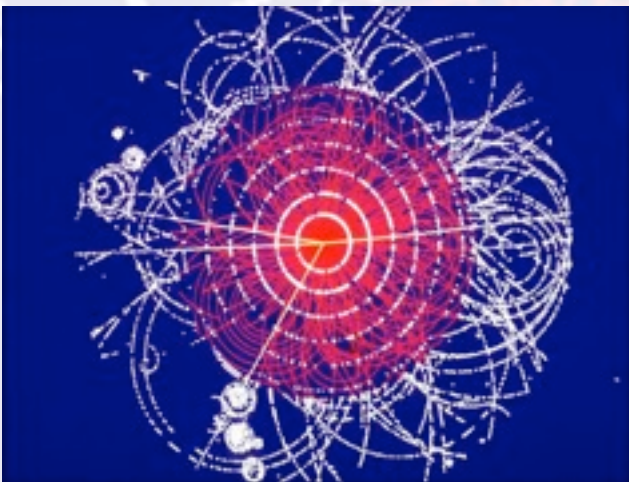
- Τα σωματίδια που δεν ανήκουν στον 'κόσμο μας' παράγονται κατά τις συγκρούσεις και διασπώνται **'ακαριαία'**
- Παρατηρούμε τα σωματίδια που προέκυψαν από τη διάσπαση .... τα παιδιά τους !
- Ζούν **'πολύ'** και τα **'βλέπουμε'** επειδή **'αλληλεπιδρούν'** με τους ανιχνευτές μας
- Στους ανιχνευτές μας **'βλέπουμε'** : **Ηλεκτρόνια, Φωτόνια, Μιόνια, Κουάρκς ⇒ Πίδακες Αδρονίων**

Πως αναζητούμε το Higgs? ένα παράδειγμα

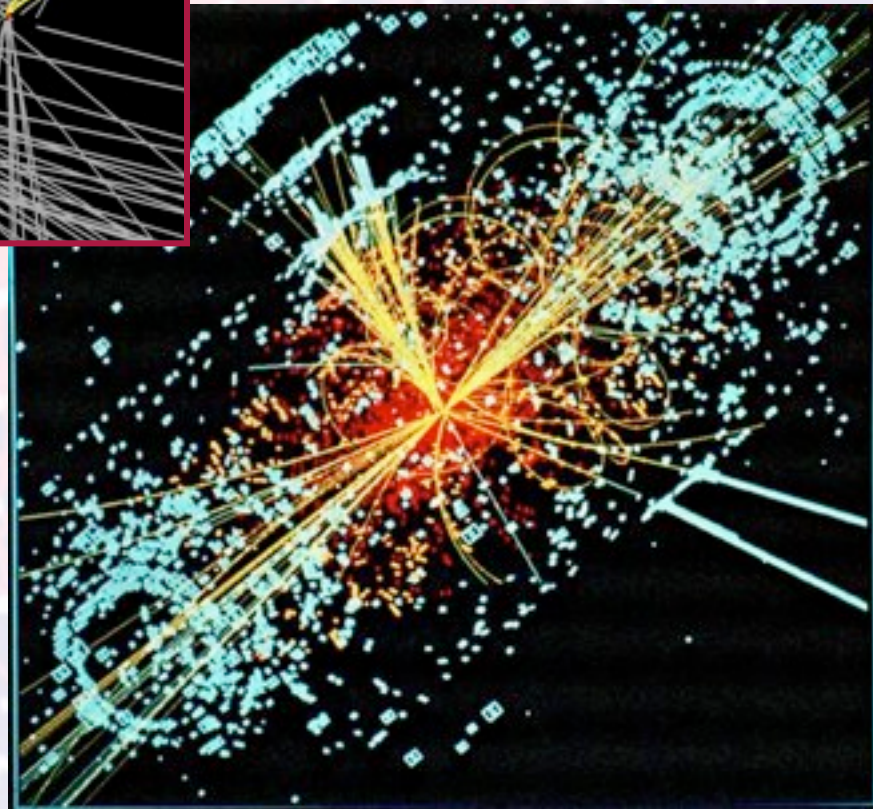
Τι “βλέπει” ο ανιχνευτής μας
στο σημείο της σύγκρουσης !

Η εικόνα όλου
του ανιχνευτή

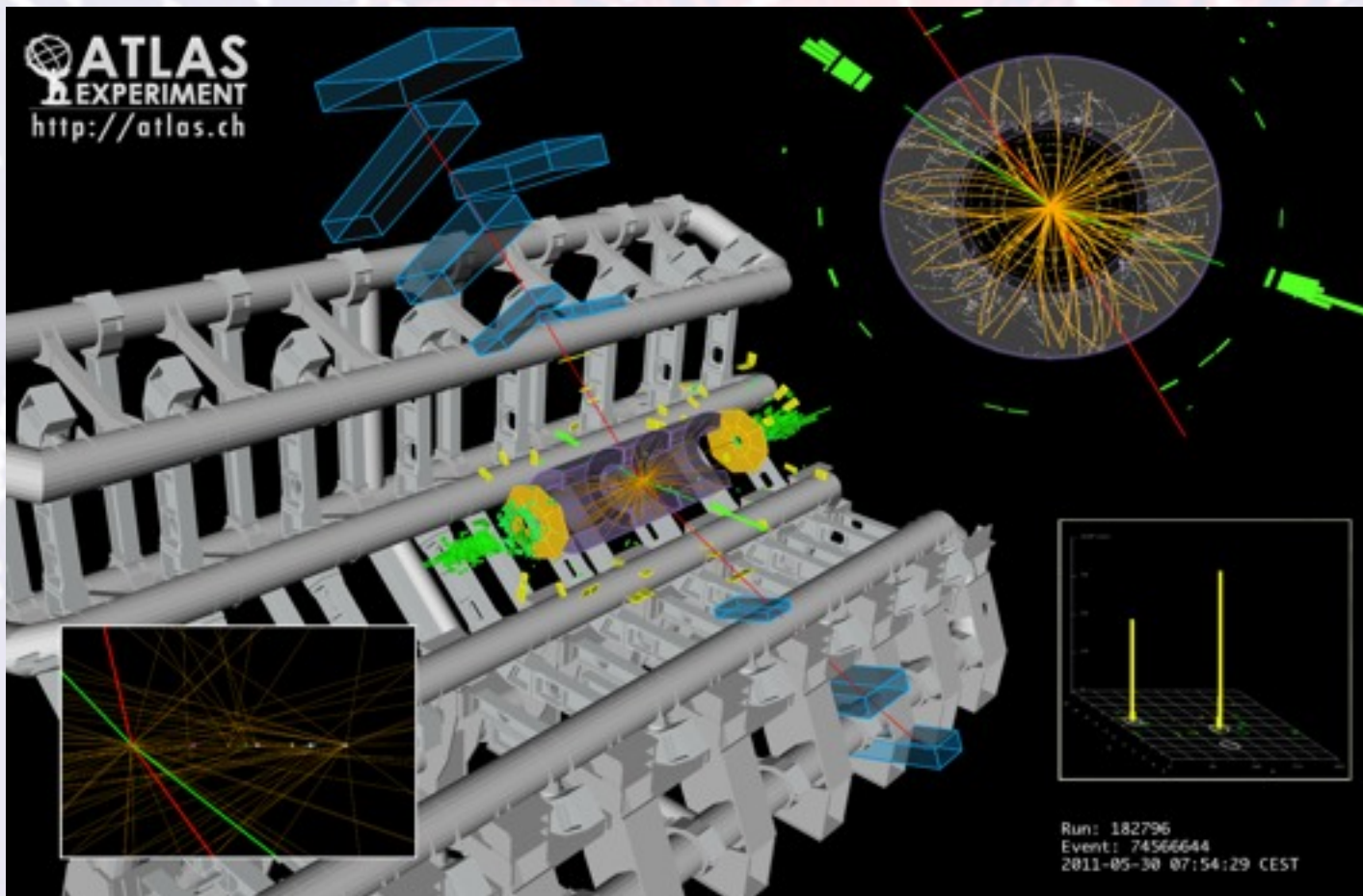

Σε μία
εγκάρσια
τομή

Πως αναζητούμε το Higgs? ένα παράδειγμα

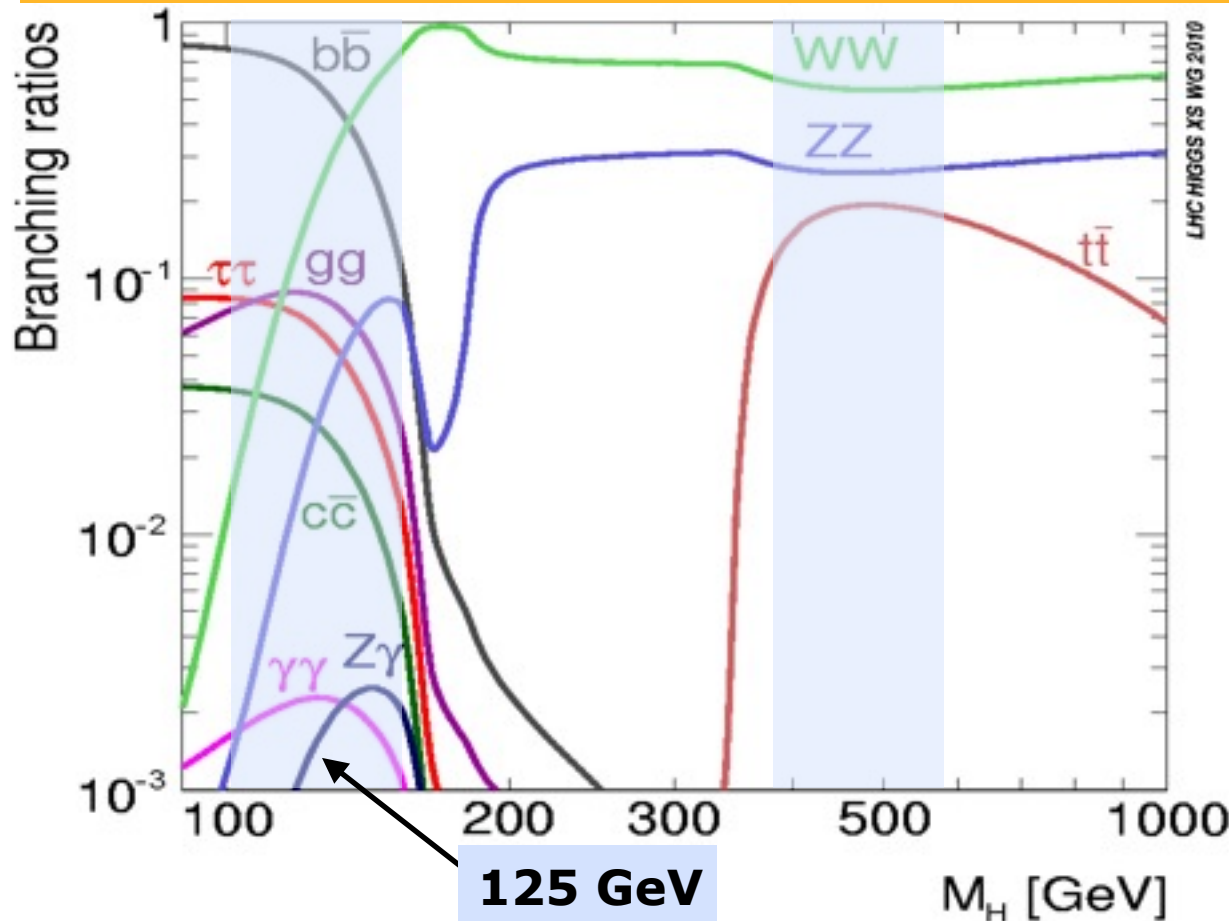
Μετά την ταυτοποίηση όλων των σωματιδίων που παράγονται σ'αυτή τη μία σύγκρουση βλέπουμε αν στη συγκεκριμένη σύγκρουση δημιουργήθηκε ένα σωματίδιο Higgs: $E = mc^2$

Η εικόνα αντιστοιχεί σε ένα σωματίδιο που πιθανόν να είναι Higgs !
Δε θα το μάθουμε ποτέ!!

Πως αναζητούμε το Higgs? ένα παράδειγμα

Το Higgs μόλις παραχθεί θα διασπασθεί **ακαριαία** !
Ανάλογα με το **τι μάζα έχει**, τα τελικά του προϊόντα θα
είναι διαφορετικά. Η θεωρία ΔΕΝ προβλέπει την μάζα του!

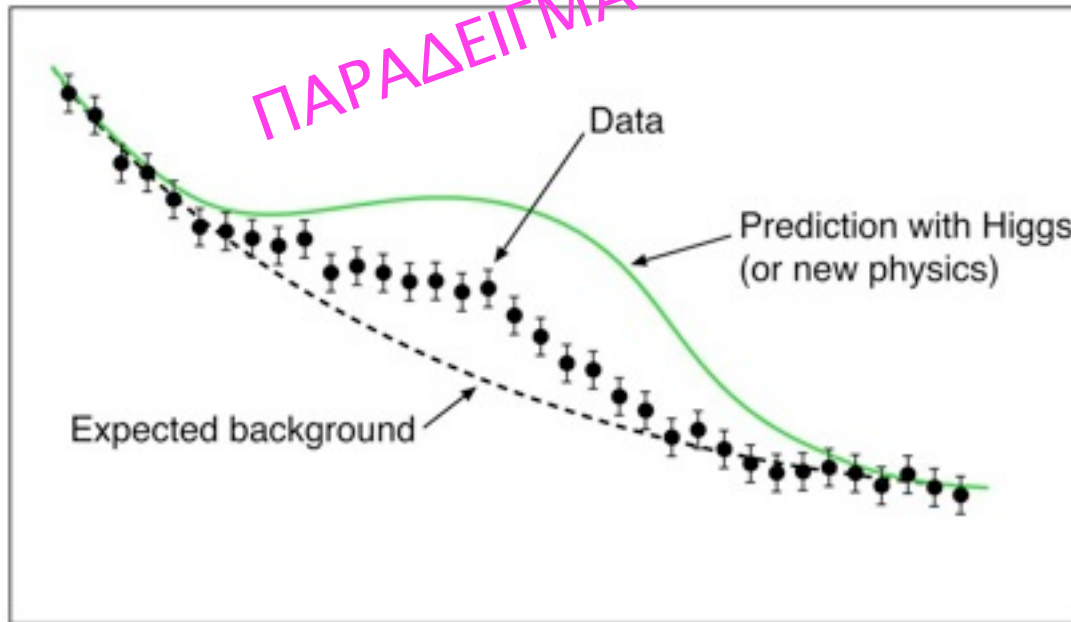
Αναζητούμε
στον ανιχνευτή
μας **όλους**
τους τρόπους
διάσπασης για
κάθε περιοχή
πιθανής μάζας
του Higgs

Αναζητώντας το σωματίδιο Higgs

- Το καθιερωμένο πρότυπο δεν μας λέει πόση είναι η μάζα του Higgs, αλλά ποιά είναι η πιθανότητα παραγωγής του σαν συνάρτηση της μάζας του.

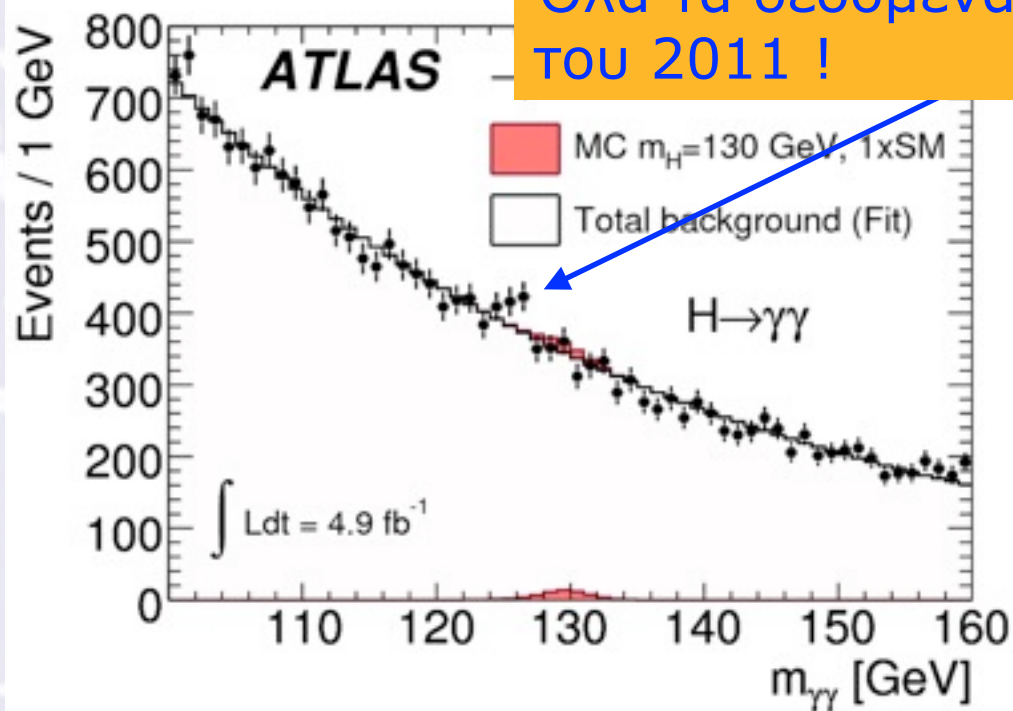
Αριθμός γεγονότων

Μάζα του συστήματος των 4 μονίων

Πως αναζητούμε το Higgs? ένα παράδειγμα

Αν το Higgs διασπάται σε **δύο φωτόνια**:
Αναζητούμε στον ανιχνευτή μας όλα τα γεγονότα που
έχουν δύο φωτόνια και υπολογίζουμε την μάζα τους

Όλα τα δεδομένα
του 2011 !

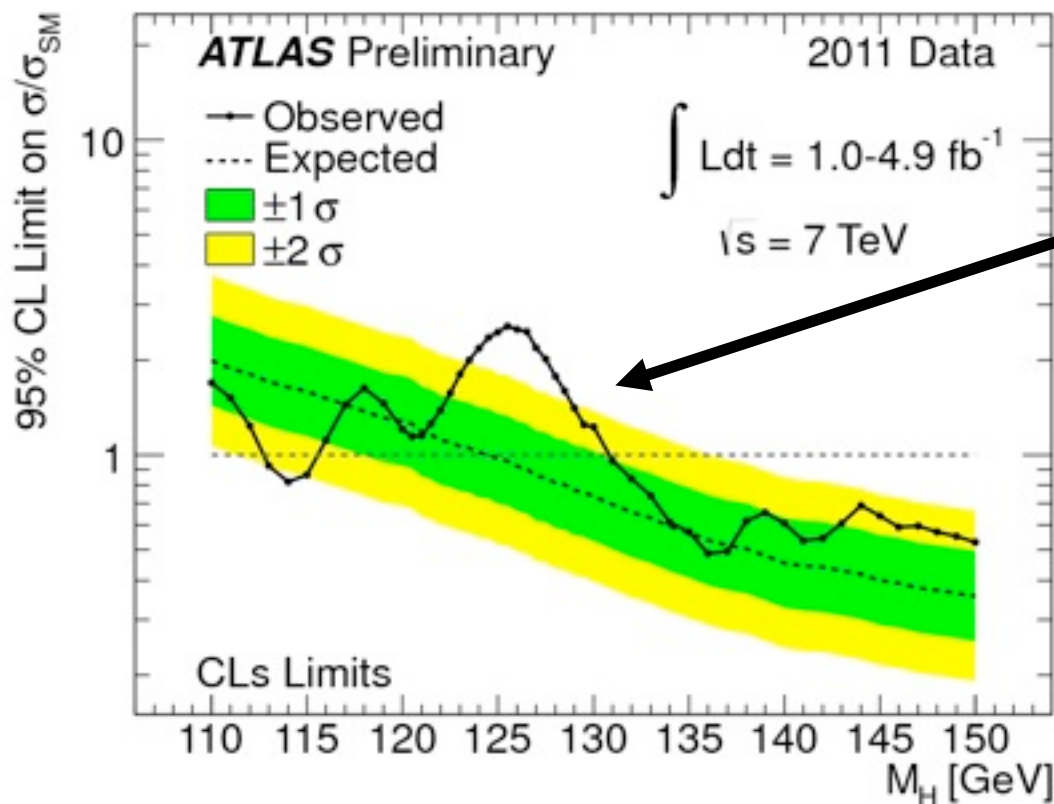
Το Higgs είναι
πολύ σπάνιο:
...πρέπει να το
διαχωρίσουμε από
το θόρυβο !

Σε 10 τρις εκατ.
γεγονότα μπορεί να
υπάρχει 1 Higgs !

Ελέγχουμε αν έχουμε πλεόνασμα
γεγονότων σε κάποια περιοχή

Αναζητώντας το σωματίδιο Higgs

- Το καθιερωμένο πρότυπο δεν μας λέει πόση είναι η μάζα του Higgs, αλλά ποιά είναι η πιθανότητα παραγωγής του σαν συνάρτηση της μάζας του.

Είμαστε 95% σίγουροι ότι το Higgs δεν είναι βαρύτερο από $\sim 132 \text{ GeV}$

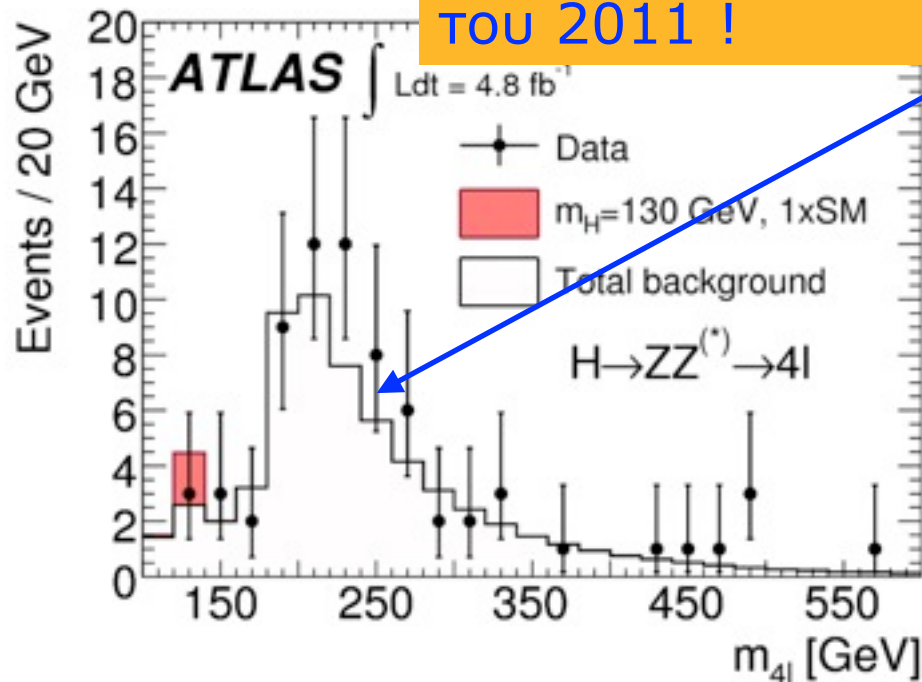
Επίσης, υπάρχει μια συγκέντρωση γεγονότων που συμφωνούν με την υπόθεση ότι το Higgs έχει μάζα $\sim 125 \text{ GeV}$

Αλλά υπάρχει ακόμα αρκετή πιθανότητα αυτά τα παραπάνω γεγονότα να είναι μια στατιστική έξαρση από γεγονότα υποβάθρου...

Πως αναζητούμε το Higgs? ένα παράδειγμα

Αν το Higgs διασπάται σε **4 ηλεκτρόνια ή μίονια**:
Αναζητούμε στον ανιχνευτή μας όλα τα γεγονότα που έχουν
4 ηλεκτρόνια ή μίονια και υπολογίζουμε την μάζα τους

Όλα τα δεδομένα
του 2011 !

Το Higgs είναι
πολύ σπάνιο:
...πρέπει να το
διαχωρίσουμε από
το θόρυβο !

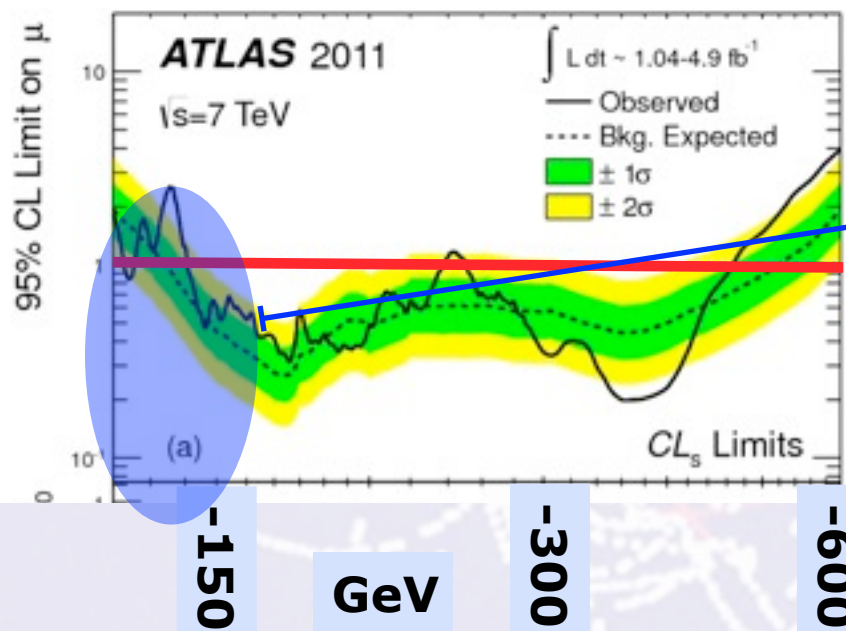
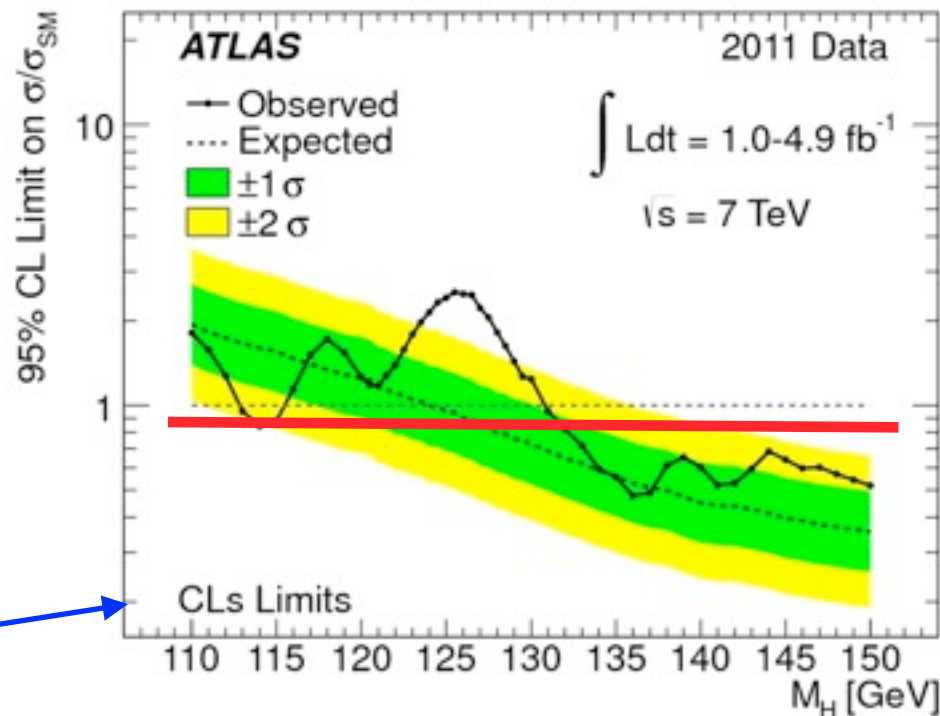
Σε 10 τρις εκατ.
γεγονότα μπορεί να
υπάρχει 1 Higgs !

Ελέγχουμε αν έχουμε πλεόνασμα
γεγονότων σε κάποια περιοχή

Τα αποτελέσματα από το ATLAS για το Higgs με **ΟΛΑ** τα δεδομένα του 2011 !

Οι ΠΡΩΤΟΙ που τα βλέπετε ! Τα δημοσιεύσαμε 7 Φεβρουαρίου ...

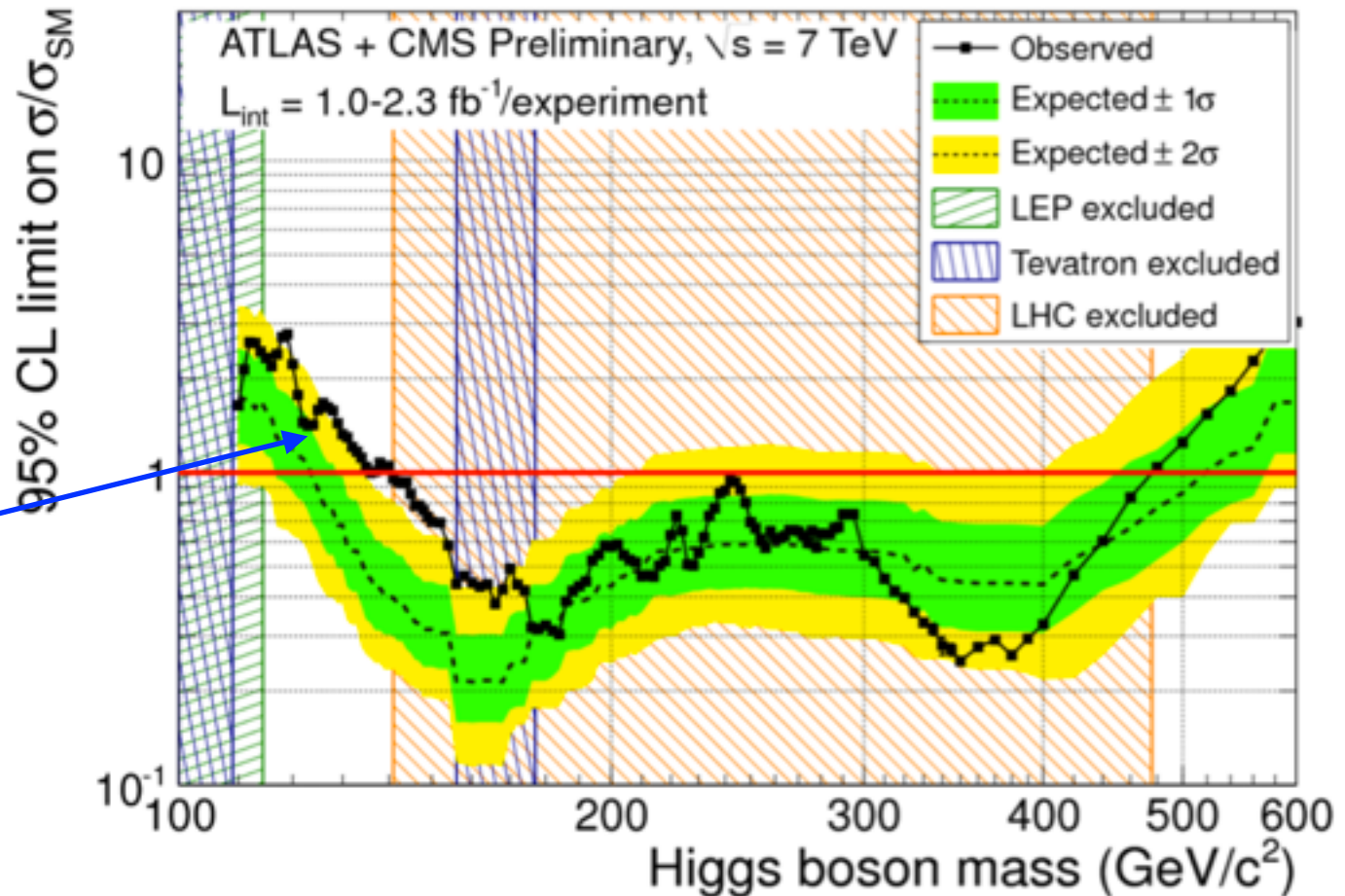
Αποκλείονται μάζες του Higgs:
112.9-115.5 GeV, 131-238 GeV
και 251-466 GeV

Μόνο η περιοχή πάνω από την κόκκινη γραμμή **ΔΕΝ** μπορεί να αποκλειστεί !

Τι έχουμε μάθει για το Higgs? μέχρι σήμερα?

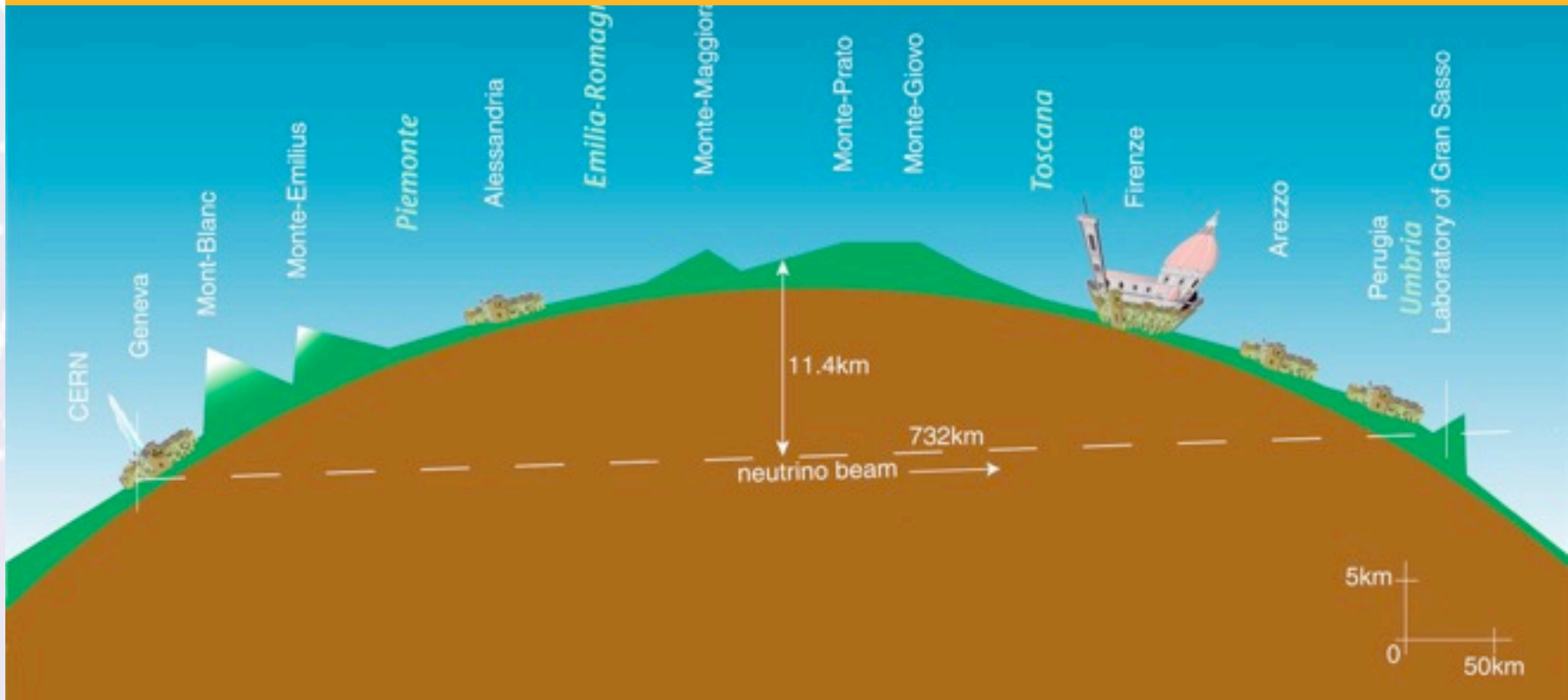
Τι προκύπτει από την συνδυασμένη **στατιστική** ανάλυση των δύο πειραμάτων για όλες τις πιθανές μάζες και όλους τους ανιχνεύσιμους τρόπους διάσπασης

Μόνο η περιοχή πάνω από την κόκκινη γραμμή ΔΕΝ μπορεί να αποκλειστεί!

Πέρα από το LHC: Τα γρήγορα νετρίνα

Πρόσφατα μετρήθηκαν νετρίνα στο πείραμα OPERA (Gran Sasso-Italy) να φτάνουν από το CERN (730km μακριά, μέσα από την γή) γρηγορότερα από την ταχύτητα του φωτός κατά περίπου 20 εκατομμυριοστά της ταχύτητας του φωτός !

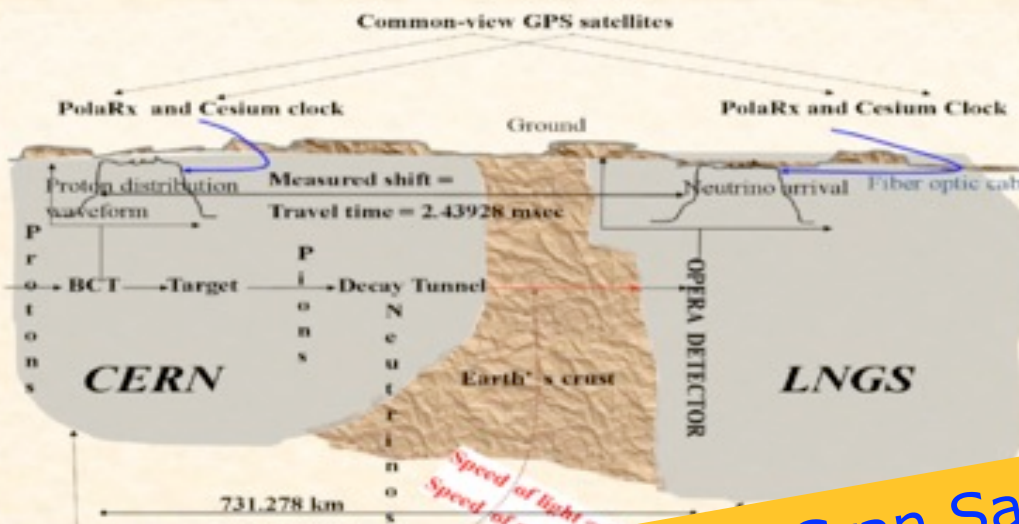

Τα νετρίνα είναι ουδέτερα σωματίδια, με ελάχιστη μάζα και αλληλεπιδρούν σπάνια με την ύλη

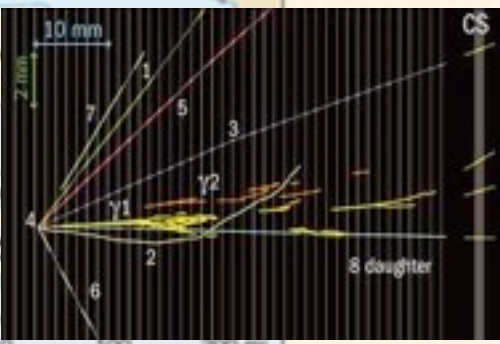
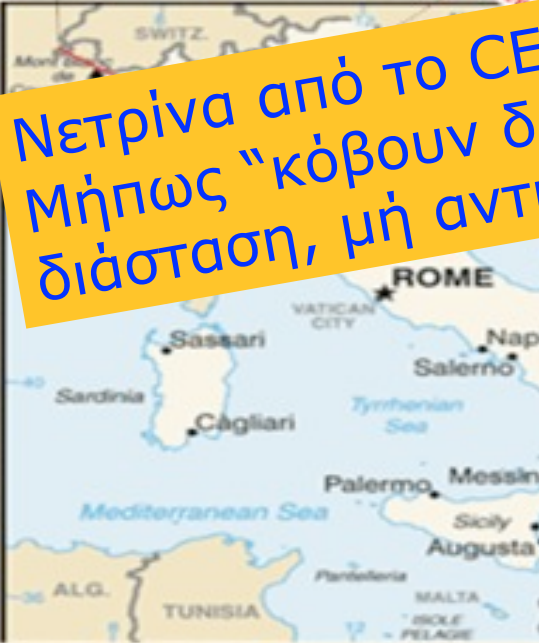
Πέρα από το LHC: Τα γρήγορα νετρίνα

Αν τα πειραματικά αποτελέσματα επιβεβαιωθούν οι συνέπειες στους Νομούς της Φύσης θα είναι συναρπαστικές

Η απόσταση (730km) είναι γνωστή με ακρίβεια 20 cm ! και ο χρόνος άφιξης των νετρίνων με ακρίβεια 10ns

Νετρίνα από το CERN στο Gran Sasso.
Μήπως "κόβουν δρόμο" από κάποια επιπλέον διάσταση, μή αντιληπτή από μάς;!!

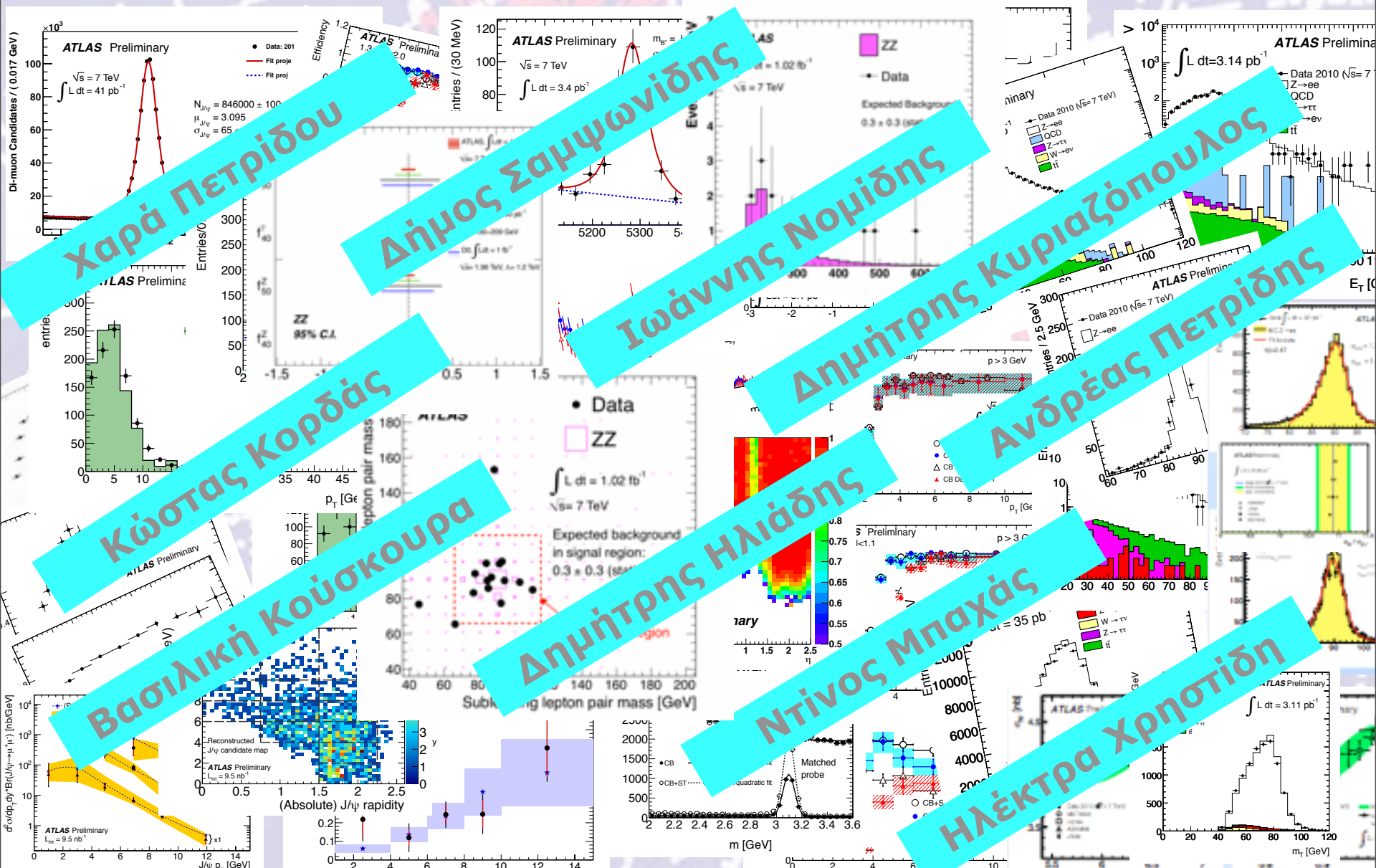
Αντί Συμπεράσματος....

- Η έρευνα για την κατανόηση των Νόμων της Φύσης βρίσκεται σήμερα στο απόγειό της!
- Οι απαντήσεις της Φυσικής όποιες κι αν είναι:
  - για την ύπαρξη του Higgs,
  - για την ύπαρξη άλλων δυνάμεων στη φύση,
  - για την ύπαρξη επιπλέον διαστάσεωνθα διαμορφώσουν, μέσα στην επόμενη δεκαετία, τον τρόπο που σκεπτόμαστε
- Η Ελλάδα και το Πανεπιστήμιό μας, ειδικότερα, συμμετέχει ενεργά σ'αυτό το γίγνεσθαι. (βλ. επόμενη ομιλία)
  - Το πολυτιμο αυτό κεφάλαιο είναι στα χέρια της Νέας Γενιάς, που αξίζει να το αξιοποιήσει και να συνεχίσει σ'αυτή την πρόκληση
- **Η έκθεση του CERN που βρίσκεται σήμερα εδώ είναι μια πρώτη ευκαιρία για να προβληματιστείτε για την αξία και την σπουδαιότητα της έρευνας**

Από την ... Πρώτη Μέρα του LHC το ΑΠΘ, μαζί με τα άλλα Ελληνικά Πανεπιστήμια & ΤΕΙ ήταν Παρόν !

...Πληθώρα δημοσιευμένων αποτελεσμάτων στο ATLAS με την συμβολή του ΑΠΘ !

Χαρά Πετρίδου

Δήμος Σαμψωνίδης

Ιωάννης Νομίδης

Δημήτρης Κυριαζόπουλος

Ανδρέας Πετρίδης

Κώστας Κορδάς

Βασιλική Κούσκουρα

Δημήτρης Ηλιάδης

Ντίνος Μπαχάς

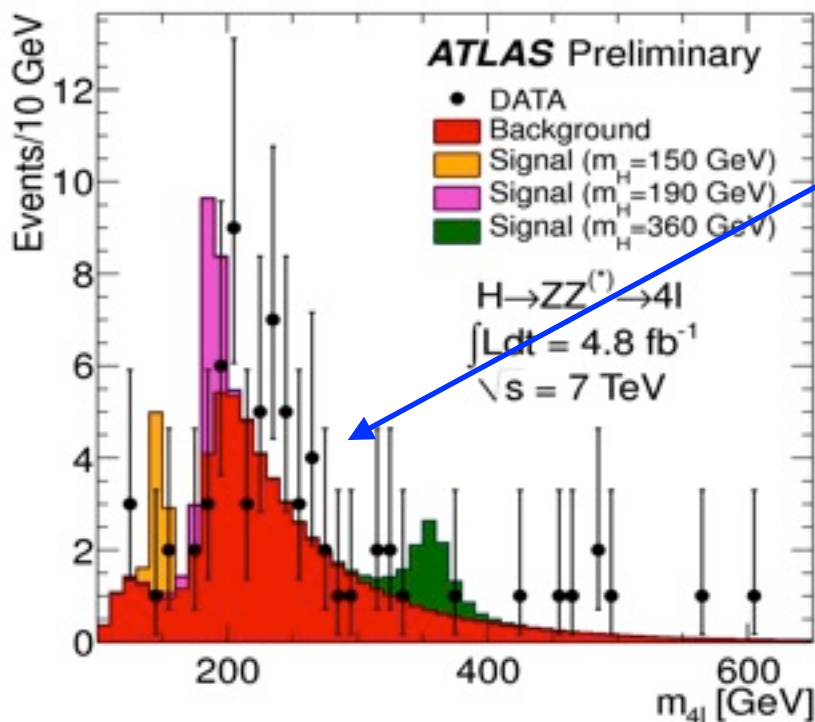
Ηλέκτρα Χρησιτίδη

Spare Slides

Πως αναζητούμε το Higgs? ένα παράδειγμα

Αν το Higgs διασπάται σε **4 ηλεκτρόνια**:
Αναζητούμε στον ανιχνευτή μας όλα τα γεγονότα που
έχουν 4 ηλεκτρόνια και υπολογίζουμε την μάζα τους

Το Higgs είναι
πολύ σπάνιο:
...πρέπει να το
διαχωρίσουμε από
το θόρυβο !

Σε 10 τρις εκατ.
γεγονότα μπορεί να
υπάρχει 1 Higgs !

Ελέγχουμε αν έχουμε πλεόνασμα
γεγονότων σε κάποια περιοχή

Το Πείραμα ATLAS στο ΑΠΘ

Ο στόχος- πρόκληση :

**Να ανακάλυψουμε το σωματίδιο Higgs
ή ...νέα σωματίδια**

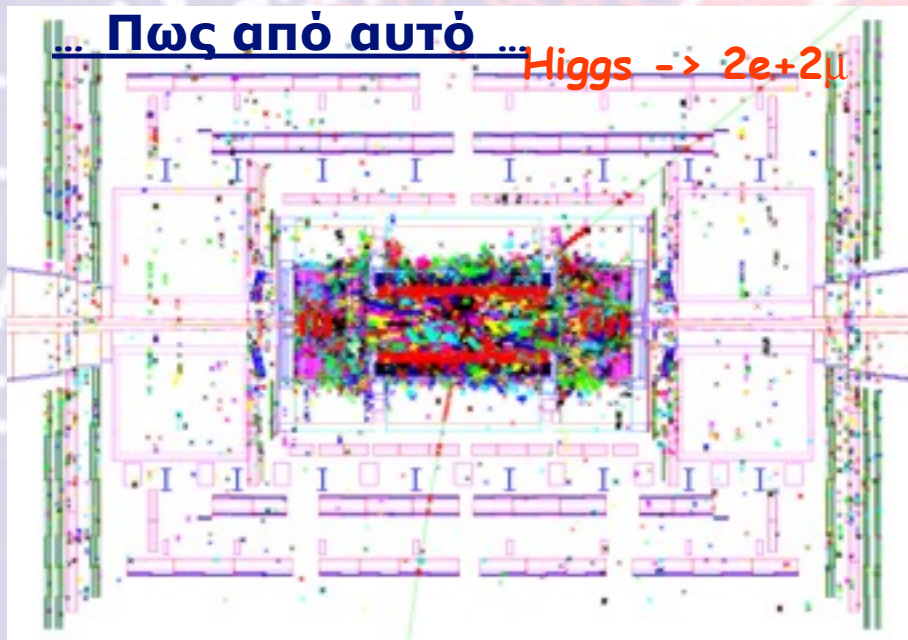
Higgs $\rightarrow 2e+2\mu$

+ MinBias

Το Πείραμα ATLAS στο ΑΠΘ

Ο στόχος- πρόκληση :

**Να ανακάλυψουμε το σωματίδιο Higgs
ή ...νέα σωματίδια**

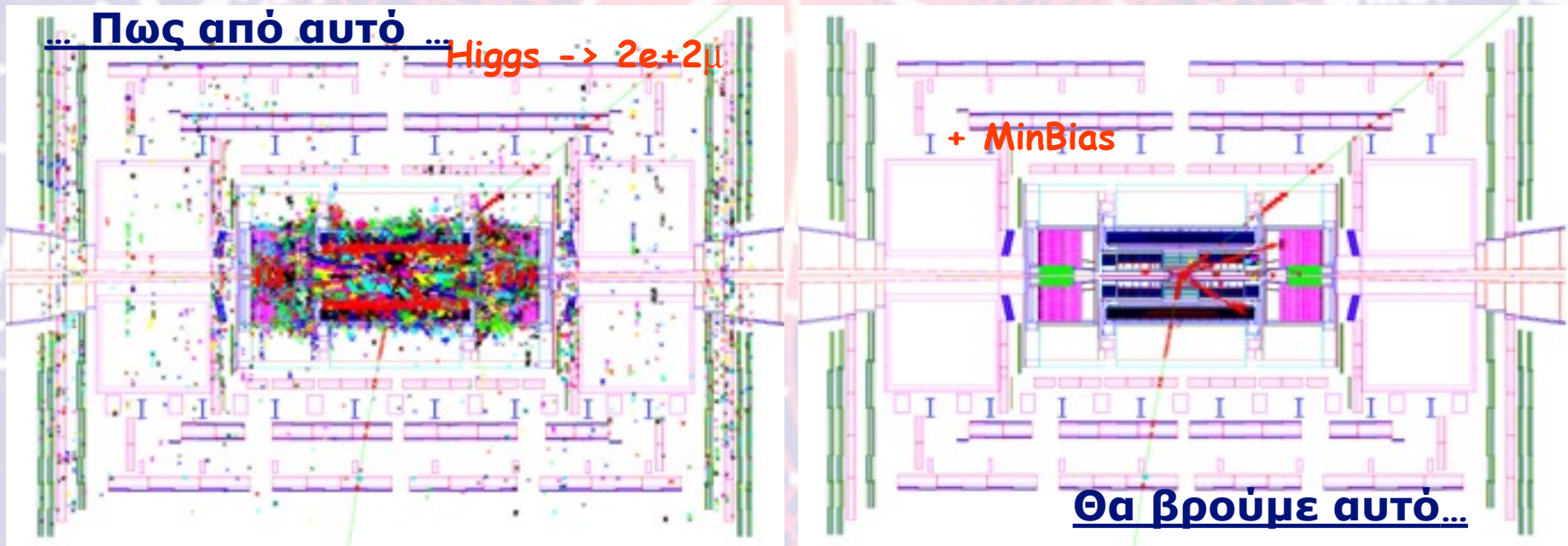

+ MinBias

Το Πείραμα ATLAS στο ΑΠΘ

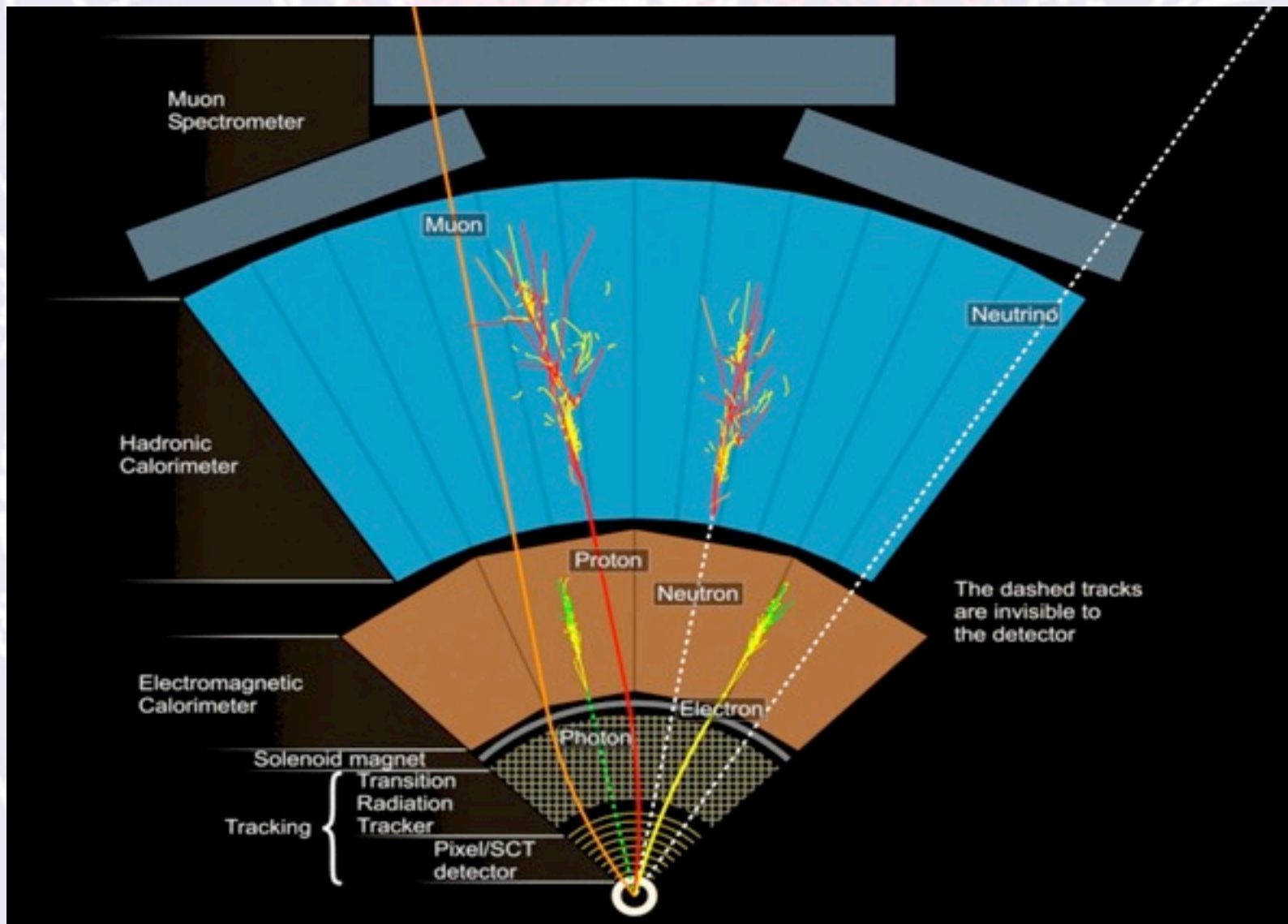
Ο στόχος- πρόκληση :

**Να ανακάλυψουμε το σωματίδιο Higgs
ή ...νέα σωματίδια**

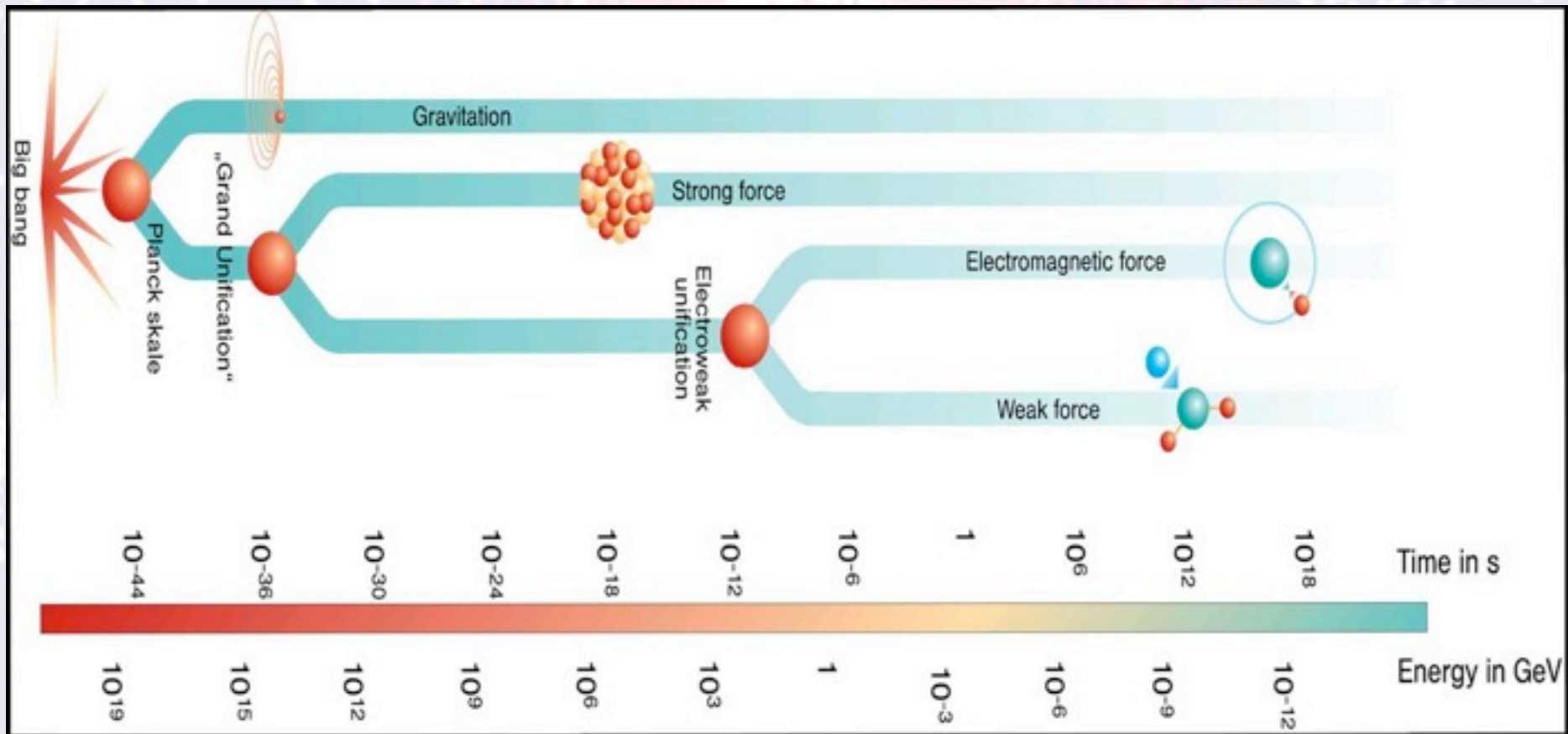

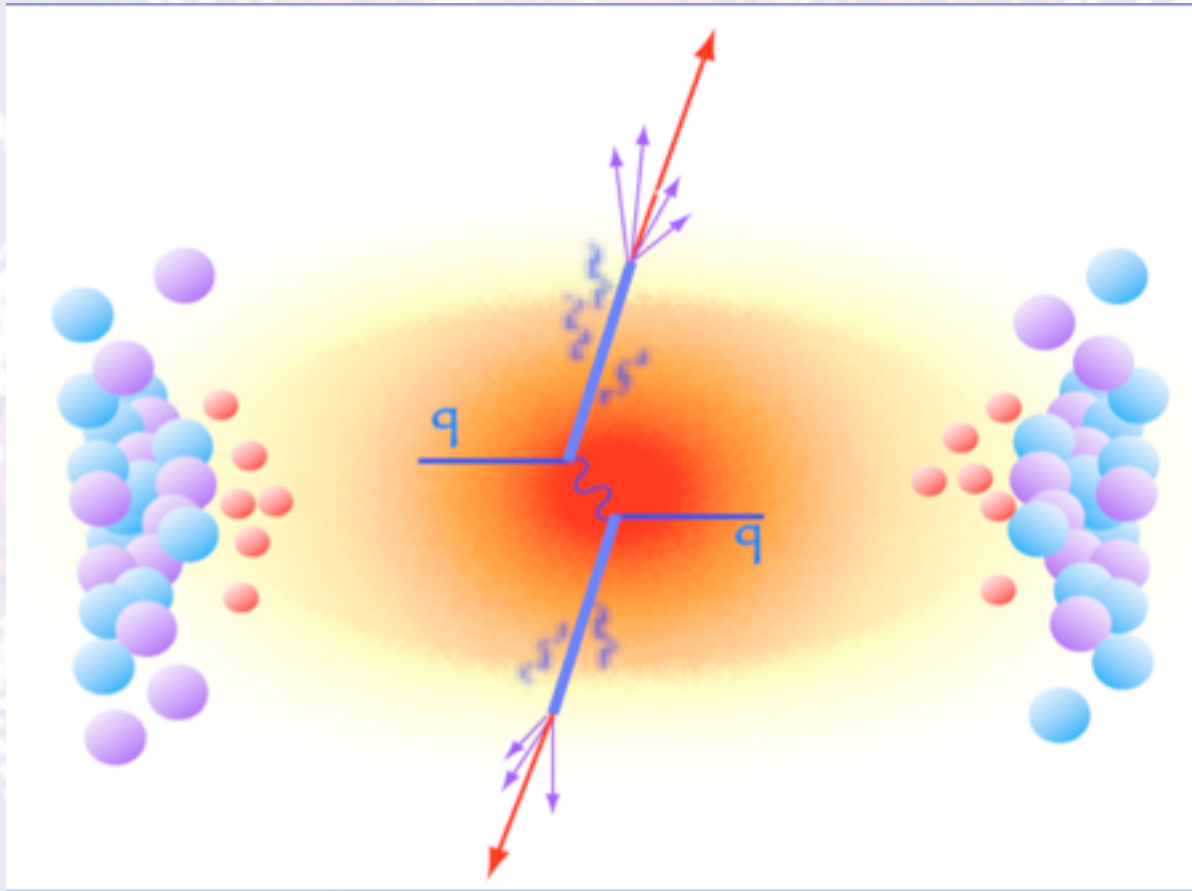
Πως 'φαίνονται' Ηλεκτρόνια, Φωτόνια,

Η Ενοποίηση των Αλληλεπιδράσεων

Οι Συγκρούσεις στο LHC σήμερα

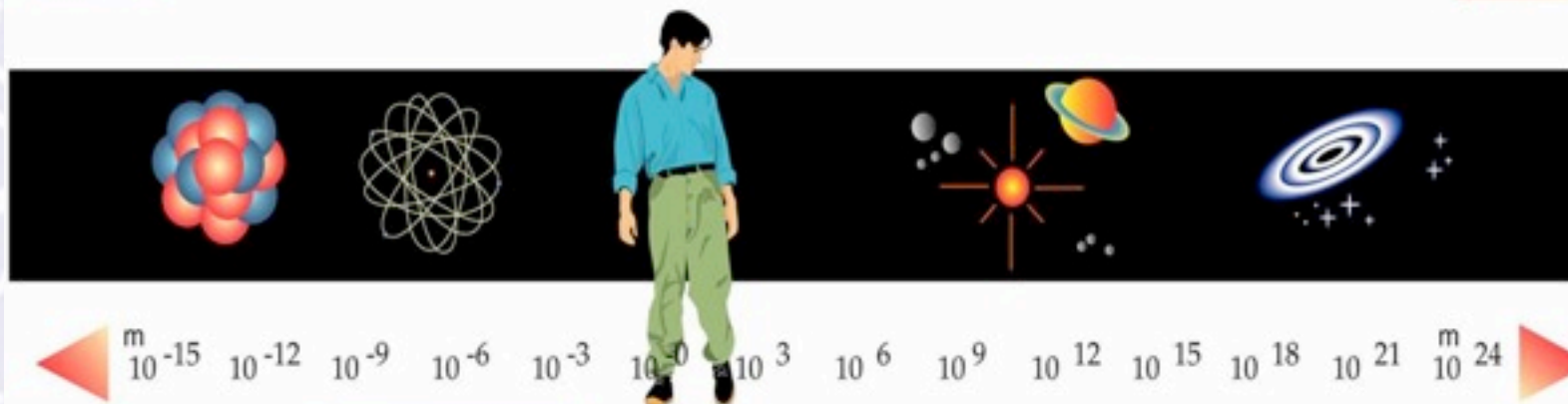
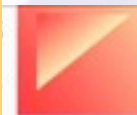

Παρατηρήθηκε για πρώτη φορά στις συγκρούσεις Pb-Pb η αναμενόμενη κατάσταση της ύλης-φάση: quark-gluon πλάσμα !

Οι δύο περιοχές στην Έρευνα της Φυσικής

Η φυσική Στοιχειωδών
Σωματιδίων μελετά το
'απειροστό'

Η Αστροφυσική
μελετά το **'άπειρο'**

Μικροσκόπια

Κιάλια

Οπτικά Τηλεσκόπια
Ραδιοτηλεσκόπια

Επιταχυντές
Σωματιδίων &
Ανιχνευτές

Γυμνό
μάτι